

AKPINAR

Temmuz - Ağustos 2014

Yıl: 9

ISSN: 1306 - 3731

4 TL

52.
Sayı

KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

Prof. Dr. Ali İHSAN KOLCU ile EDEBİYAT ÜZERİNE KONUŞTUK.

Vefalı Bir Dost, Nezih Bir İnsan
Dr. Mujgan Cunbur

Şiir Hayatımızın Neresinde Duruyor?

www.akpinardergisi.com

Tuğrul

İstasyon Cad. 13/F Niğde / www.tugrulkuyumculuk.com

AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 9 Sayı: 52 / Temmuz - Ağustos 2014 ISSN: 1306-3731

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL
Kibar AYAYDIN
Murat SOYAK

DANIŞMA KURULU(HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Sayısı: 4 TL
Yıllık Abone Bedeli: 25 TL
Resmî Abone Bedeli: 50 TL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK & TASARIM

İlhami KARAN

BASIM YERİ

Karan Ofset

Selçuk Mh. Selçuklu Cd. 36/B • NİĞDE
Tel: 0.388 233 66 22 Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmınsın geri verilmez. Yayımlanması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

İÇİNDEKİLER

- 3 Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu İle Söyleşi
İsmail ÖZMEL, Murat SOYAK
- 23 Sis - Şiir
İsmail ÖZMEL
- 24 Kalede Bir Bayrak Vardı - Şiir
Mahir ADİBEŞ
- 25 Soma'ya Ağıt - Şiir
Muhsin İlyas SUBAŞI
- 26 Rüzgâra Tutulmuş Hayalin - Şiir
Mehmet BAŞ
- 27 İç Ses - Şiir
İsa YAR
- 28 Vefalı Bir Dost, Nezih Bir İnsan
Dr. Mujgan Cunbur
İsmail ÖZMEL
- 31 Şiir Hayatımızın Neresinde Duruyor?
Mustafa ÖZÇELİK
- 34 Aşkın, Özlemin Ve Hüznün Şiiri:
Tabirsiz Rüyalara
Nizamettin YILDIZ
- 36 Şair Mehmet Emin ARISOY'un Bir Şiiri:
Niğde'ye Dönüş
Murat SOYAK
- 39 ÖYKÜ: Dalgalar Arasında
Osman AYTEKİN

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

Sevgili Akpınar Okuyucuları

YENİ BİR ESER: YANSIMALAR (Bir Yol Hikâyesi, Eflatun Sordu)

İlginç bir rüzgârın eseri olan çalışmalarından birisi daha YANSIMALAR adıyla kitap haline geldi. Önsözden birkaç paragraf:

Felsefe yapmak o da nereden çıktı? Felsefe ne işe yarar, karın mı doyurur, yüz mü ağartır? Ben böyle soruları soranlara bayılırım. Ayakkabı boyalı, yüz tıraşlı, saç taralı olmasa, her gün temizlik yapılmıyorsa kıyamet mi kopar? Her sabah saat 7.00'de uyanmak da neyin nesi, insan istediği saatte yatmalı, istediği saatte kalkmalı, istediği zaman çalışmalı, istediği zaman dinlenmeli. Keşke bu sözler hayatın güçlüklerine, alaycı bir bakışla gülüp geçmek, tertip düzen diyenleri tiye almak için söylenmiş olsaydı.

Bilmem kaç yüz yıl önce yaşamış bir insanın görüşleri, yorumları bizi neden ilgilendirsin? Ne söylemiş, ne yazmış, bütün bunların içinde insanlığın yararına bir şey var mı diye sorgulamadan hüküm vermek. Böyle bir bakış, böyle bir metot bize ne kazandırır?

Böyle düşünenlerin sayısı zannedildiği kadar çok değil ama böyle düşünenlerin de var olduğunu kabul etmeliyiz. Hatta felsefe insanları inançsızlığa götürür, felsefe eski yunanı öğrenmekten ibarettir gibi incileri döktürenler ilgi uyandırmaya devam ediyorlar. Bütün bu sözler içinde bir cümle güzel "kendi filozoflarımızı niye okutmuyoruz"? Bu soruyu sor ve cevap iste. Ben senin yanındayım. Ama her konunun, her ilmin bir alfabesi vardır, eğer o alfabe çok eskilerden başlıyorsa, sen de o bilinen en eski noktadan başlamalısın ki bilgiler temelli, gelişmeleri takip kolay olsun. Temelsiz yapıların ömrü kısa olur. O bilgi ve birikimin zaman içinde geçirdiği evreleri, kazandırdığı gelişmeleri görmek, dünü ve bugünü anlamamızı, yarınlar için isabetli çözüm üretmemizi, yorum vermemizi kolaylaştırır.

Bilmem ilginizi çekti mi? Yansımalar'da biraz da kendinizi ve çevrenizi, duygu ve düşünce dünyanızın sorgulanmasını bulacaksınız.

AKPINAR YİNE DOPDOLU:

Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu ile (İsmail Özmel ve Murat Soyak) kapsamlı bir söyleşi yaptık. Her edebiyatseverin ilgiyle okuyacağı bir söyleşi.

İsmail Özmel; Sis, Mahir Adıbeş; Kalede Bir Bayrak Vardı, Muhsin İlyas Subaşı; Soma'ya Ağıt, Mehmet Baş; Rüzgâra Tutulmuş Hayalin, İsa Yar; İç Ses adlı şiiriyle,

İsmail Özmel; Nezi İnsan Dr. Mujgan Cunbur, Mustafa Özçelik; Şiir Hayatımızın Neresinde duruyor? Murat Soyak; Niğde'ye Dönüş başlıklı yazıları, Nizamettin Uıldız; kitap tanıtımı, Osman Aytekin Dalgalar Arasında adlı öyküsüyle dergimizi süslediler.

Söyleşilere ilgi devam ediyor. Biz de böylece Türk Edebiyatına bir katkıda bulunduğumuza inanıyoruz.

Daha güzel sayılarda buluşmak dileği ile sağlıklı kalın, hoşça kalın.

İsmail ÖZMEL

Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu İle Söyleşi

Söyleşi: İsmail ÖZMEL, Murat SOYAK

1- Akpınar dergisi Niğde’de 9 yıldır yayını sürdürülen kültür-sanat ve edebiyat dergisi... Sizin de geçmişe dayanan bir Niğde bağınız var. Niğde’de edebiyat öğretmeni olarak görev yaptığınız yıllar... Sohbetimize buradan başlayalım isterseniz. Hatıralar ışığında Ali İhsan Kolcu, Niğde’de yaşadığı günler hakkında neler söyler?

-İnsanlarla kentlerin kesişmelerine her zaman inanmışımdır. Bunun en güzel örneği Ahmet Hamdi Tanpınar’ın hayatta kesiştiği beş kenti anlattığı ünlü deneme kitabı Beş Şehir’dir.

Benim de hayatımın kesiştiği önemli kentlerden biri Niğde’dir. Genç bir edebiyat öğretmeni olarak görev yaptığım dönemde bu kentin entelektüel kadrosunu araştırmaya başlamıştım. Öğretmenevinde tanıştığım Avukat İsmail Özmel’le yirmi beş yıldır aralıksız süren bir dostluğumuz oldu. Onun edebiyata olan sevgisi kısa zamanda meyvelerini verdi. Şiir ve deneme kitaplarından sonra Akpınar dergisi Niğde’nin medar-ı iftiharı oldu. Zira ben taşrada dergi çıkarmaya her zaman bir ‘kahramanlık’ gözüyle bakmışımdır. Ayrıca kendi gündemini tayin eden insanlara her zaman saygı duymuşumdur. Akpınar mütevazı konumuyla Niğde’ye çok şey katmaktadır.

Niğde’nin benim üzerimde derin bir etkisi olmuştur. Benim kentler hakkındaki temel yaklaşımım imgeyle ilgilidir. İnsanda, sanatçıda imge yaratamayan kentleri soğuk bulurum. Bu bağlamda Niğde bende imgesi olan kentlerdendir. Hatta Vedalar adlı şiirimin bir bölümünde;

Niğde’de meyhane sokağında
Hoyratça dolaştım, üç gün, üç gece
Baharda zemheride, yazda üç gece
İmkânsız bir sevdadan, esmer bir yalnızlıktan
Yankısı içimde saklı bir sonbahardan
Yorgun, yılgin ve mağrur

Öylesine gideceğim
Sen kalacaksın

yer alan bu dizeler Niğde'nin bende bıraktığı imgelerden yalnızca biridir. Niğde'de meyhane sokağı diye bir sokak yok ama doksanlı yıllarda boş zamanlarımın büyük bir bölümünü geçirdiğim Halk Kütüphanesi'yle Emniyet'in bulunduğu mahallede birkaç birahanenin olduğu bir sokak vardı. Ben de buraya kendimce 'meyhane sokağı' diyordum. Böylece söz konusu şiirimle bu kente bir mitolojik alan hediye etmiş oldum.

Niğde bende her zaman 'sıcak bir Anadolu kenti' izlenimi bırakmıştır. Her adımda tarihsel dokunun varlığını hissetmek ister istemez insanı bir 'tarih adamı' yapmaktadır. Bunun için 'hulya adamı' olmaya gerek yoktur. Mekânın poetikasının insan ruhunu biçimlendiren unsurlardan biri olduğunu hatırlamak yeterlidir sanırım.

2- Hayatınızda şiirin önemli bir yeri var. Yazmaya şiirle başladınız ve yayımlanmış şiir kitabınız var: "Aşkın Rengi Kırmızı". Şiir konusundaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Her zaman yazıya geçirmesem de şiir benim hayatımda her zaman var olmuştur. Bir edebî türden ziyade şiiri bir dünya algısı olarak anlamışımdır. Bunun dilsel yolcuğu başka bir macerayı gerektiriyor. Daha ilkokul üçüncü sınıftayken Yunus Emre'nin bir ilahisini taklit etmiştim. Daha doğrusu yağmalamıştım. Birgün Türkçe kitabımızda bu ilahinin aslını görünce Yunus Emre diye bir şairin benim şiirimi taklit ettiğini görüp çok bozulmuştum. Ona çok kızmıştım. Neden sonra sınıflar ilerleyince Yunus'un benim ilahimi değil, benim Yunus'u talan ettiğimi anladım., Şiir konusunda kendi kendime verdiğim bu ders benim ileriki yıllarda akademik çalışmalarımı da etkilemiştir.

Ciddi anlamda şiir yazmaya üniversite yıllarımda başladım. İlk şiirim Bahaattin Karakoç'un çıkardığı Dolunay dergisinde yayımlanmıştır. Sonra Ahmet Kabaklı'nın Türk Edebiyatı, artık yayımlanmayan Kültür-Sanat dergisi, Varlık gibi dergilerde şiirlerim çıktı. Üniversitedeyken bir kitap dolusu şiirimi daktiloya çekip Hocam Prof. Dr. Şerif Aktaş'a götürmüştüm. Allah rahmet eylesin hocam, bütün dosyayı okudu, notlar yazdı, çıkmalar yaptı. Sonra beni karşısına alıp, şiire yeteneğim olduğunu ama kitap çıkarma konusunda acele etmememi söyledi. Ben de hocamın sözünü tuttum. O kitabı imha ettim. Bir daha anmadım. Şiire adeta yeniden başladım. Giderek daha az

yazmaya yöneldim. Yıllar içinde biriken şiirler Aşkın Rengi Kırmızıdır diye yayımlandı. Bu kitapta ilk yirmi yılın şiirleri vardı. Sonraki yirmi yılı Semenderin Yolculuğu diye yayımlamayı düşündüm. Fakat bu arada şiirim değişmişti. Şiirle bu kadar uğraşınca kendi kendinizi de beğenmeme noktasına geliyorsunuz. O kitabımı da imha ettim. Çocuk doğacaksa gülbüz doğmalı. Tanpınar'ın deyişiyle 'ıskat-ı cenin' olmamalı. Şiire bakışım kendi üretimimi de etkiledi. Hem Batılı hem de Türk şairleri üzerine incelemeler yapınca estetik dünyam gelişti, değişti. Bu kez yazmanın değil çok az yazmanın önemine inandım. Bu yüzden giderek yeni biçimleri denemeye başladım. Bunun da bir demlenme zamanı olmalı elbet.

Türk şiirinin bir murakabe döneminde olduğunu düşünüyorum. Türk toplumu yüzyılların birikimi olan safrasını atmakla meşgul. Zihinler felç olmuş durumda. Bilginin ve ahlakın inandırıcılığı kalmadı. Yozlaşmak bir hayat tarzı olarak değer buldu. Bu yüzden birçok konuda kavram karmaşası yaşanmaktadır. Son safra atıldıktan sonra şiirimiz kendi dinamiklerinden yeniden canlanacaktır. Fakat bunun için uzun bir zaman gerekir. Zira Türk şiiri,; edebiyatı olan milletlere göre; hayli yol kat etmiştir. Kiskanılacak bir edebiyatımız vardır. Fakat bugünün gözde edebi türü romandır ve uzun bir süre daha öyle kalacaktır. Zira anlatacağımız daha çok şeyimiz var. Hâlbuki bizler anlatacak şeylerimiz bitmeden 'nasıl anlatmalıyız' aşamasına geçmişiz. Tarihin her devresinde var olan bir milletin birden bire üslup endişeleri içinde boğulması erken atılmış bir adımdır.

Ben kendi şiirlerimde imgeyle, sesi ve düşünceyi birleştirmeye çalıştım. Bu yüzden benim şiirlerimde olması gerekenden fazla 'gerilim' vardır. Bu gerilimi hem 'dil'in imkânlarını araştırmak hem de yeni bir terkiplerle yoğun dizelerden örülü bir şiir kurma endişesi vardır. Kimi şiirlerimde Türkçe'nin en başından beri bir şiir dili olarak vücut bulduğunu kanıtlama çabası kendisini hissettirir. Bir akıma bağlı kalmaktansa 'dil'e bağlanmayı daha doğru bulurum. Zira şairin en büyük 'hoca'sıdır.

Yüzyılların birikimi Türk şiir mirasını yararlanılması gereken bir kaynak olarak değil yapılmamış gösteren bir cetvel olarak okumanın daha doğru olacağını düşünüyorum. Bu bağlamda geleneğe bulanan şiiri basit ve değersiz bulurum. Zira gelenekten yararlanan şair bir bakıma onu yardıma çağırılmaktadır. Onun yardımı ve desteği olmadan şiirini yazamayacağını gösterir. Fuzuli;

Mende Mecnun'dan füzûn âşıklık istidadı var

Âşık-ı sadık menem Mecnun'un ancak adı var

Dediğinde de aynı şeyi yapmaktaydı. Hâlbuki her şair kendi şiir dilini ve şahsi

mitolojisini oluşturmak zorundadır. Fuzuli'nin bu bağlamda Mecnun kıssasına ihtiyacı yoktur. Olmamalıdır. Anlatmak istediğim budur. Ne yazık ki birçok şair geleneğin desteğiyle, yardımıyla şiir yazmaktadır. Onun karşısında olanlar bile bu 'karşıt'lığın şiirini yazmaktadır.

3- Edebiyatımızda yeri olan şairlerin poetikaları üzerine kitaplar yayımladınız. Böyle bir çalışmaya niçin ihtiyaç duydunuz? Poetik kitaplar çalışması devam edecek mi?

Poetikalar şiirin felsefesidir. Bizde felsefe şiir kanalıyla vücut bulmuştur. Bizim felsefemiz şiirimizde gizlidir. Ben bu yolda ilk denememi Akif Paşa'nın Adem Kasidesi (Türk Şiirinde Yokluk Fikri ve Akif Paşa'nın Adem Kasidesi) üzerine yaptığım bir çözümlemede ortaya koymaya çalışmıştım. Fakat o çalışma bir şiirin poetik değil felsefi bir metin olarak değerini irdeliyordu.

Poetika üzerine çalışmalarımın kökeni Kıymetli Hocam Prof. Dr. Orhan Okay'ın daha fakültenin birinci sınıfında verdiği daha sonra Poetika Dersleri adıyla kitaplaşan derslerine kadar gider. Orhan Bey bu derslerinde Ahmet Haşim'in Orhan Veli'nin (Garip) ve Necip Fazıl'ın poetikaları üzerinde dururdu. Bu anlamda zihnimdeki poetik alt yapı bu derslerde oluşmuştur. Daha sonra Hoca'nın asistanı oldum. Asistanlık yıllarımda bana bu çalışmalarını devam ettirmemi telkin edince söz konusu kitaplar ortaya çıktı. Ziya Paşa, Abdülhak Hamid Tarhan, Namık Kemâl, Recaizade Mahmud Ekrem, Ahmet Haşim, Orhan Veli, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Ahmet Hamdi Tanpınar, Asaf Halet Çelebi, Oktay Rifat, Salah Birsal, Cemal Süreya, İlhan Berk, Behçet Necatigil, Nazım Hikmet, Sezai Karakoç, Edip Cansever, İsmet Özel, Turgut Uyar gibi şiir üzerine konuşmuş şairlerin poetikalarını inceleyen 20 kitap yayımladım. Türk edebiyatında şiir üzerine düşünmüş, konuşmuş birkaç şair daha var. Onların poetikalarını da inceleyerek bu bahsi tamamlamak istiyorum.

Bu çalışmalara girmemin esas sebebi şöyle özetlenebilir: Türk edebiyatı özellikle şiir bakımından çok zengindir. Tarihin her devresinde ve her türde büyük bir şiir hazinesine sahiptir. Fakat bu mirasa oranla şiir hakkında düşünmek, şiirin felsefesini yapmak, yani sanat felsefesiyle uğraşmak o denli gelişmemiştir. Burada Batılı anlamda Aristo'dan başlayıp Valéry'ye varıncaya kadar devam eden bir poetik disiplinden söz etmiyorum. Bizde poetik kıvrımlar yok değil. Fakat ifade araçları ve tarzları farklı. Mesela Halk şiirimizde de zengin bir poetik miras var. Aziz dostum Dr. Doğan Kaya bunları Şairnameler adıyla yayımladı. Orada görüyoruz ki Halk şairleri

de poetikalarını manzum olarak yani şiirle söylemişlerdir. Nazmın fikri her zaman daraltıcı bir etkisi olduğunu hatırladığımızda yapılan işin ne kadar verimsiz olacağı açıktır.

Söz konusu araştırmada Âşık Ömer Şairname'sinde Karacaoğlan için;
"Öksüz âşık deyişleri aseldir
Karaca Oğlan ise eski meseldir
Ezgisi çağrılır keyfe keseldir
Biz şair saymayız böyle ozanı.

Dizelerini söyler. Bunlara bakınca şiirden çok şairden söz ettikleri ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda bir edebiyat tarihi bilgisi vermekten öteye gidemiyor.

Aynı şekilde Divan şiiri de bu bağlamda nazma göre fakir sayılabilecek bir niteliktedir. Bu anlamda bir araştırmacı işneyle kazı yapmak zorunda kalacaktır.

Salt bu yüzden yani poetik bir geleneğin vücut bulamamasından dolayı Tanzimat'tan sonra ortaya çıkan şairlerimiz daha çok frankofon bir poetika ortaya koymuşlardır. Başlangıçta Ziya Paşa doğru yolu bulmuş gözükse de eskiye olan bağlılığı poetika anlamında güçlü bir hamle yapmasını engellemiştir.

Bunun dışında yazılan poetikaların çoğu (mesela: A. Haşım, Tanpınar, Yahya Kemal, Asaf Halet vd.) Fransız sembolistlerinin etkisini taşır. Karşı poetikalar da (Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Sezai Karakoç, İsmet Özel) esasında bir 'karşıtlığın' doğurduğu savunma metinleri olarak okunabilir.

Poetika çalışmalarımın temel amacı şiirin zannedildiği gibi sıradan ya da basit bir sanat türü olmadığını, 'dil'den başlayarak felsefeye, dünya algısına, plastik sanatlara, metafizik endişelere, imge ve musikiye kadar bir yığın disiplinin ortak ürünü olduğunu göstermektir. Bu bağlamda şiire başlayacaklar için bir 'şiir eğitimi' de denilebilir.

Öte yandan Türk edebiyatının poetik dağarını ortaya koymak da bu çalışmanın amaçlarından biri olarak okunabilir. Akademik dünyadaki kavram kargaşasına bir reddiyedir bu. Kimi meslektaşlarımız özellikle Divan şairlerimizin poetikaları üzerine incelemeler yayımlıyorlar. Esasından bunlar anlamsız çalışmalardır. Zira esasında tek bir şiir olan Divan şiirinin yine tek bir poetikası vardır. Her şairin ayrı ayrı poetik görüşleri yoktur, olamaz. Zira hemen hepsi –küçük farklılıklarla- aynı şiiri yazmışlardır. Bizde poetik ayrışma şiirimizin konu zenginliği, ideoloji, sanat ve edebiyat akımlarıyla birlikte toplumsal travmaların, medeniyet değiştirmelerinin sonucu olarak oluşan kaotik süreçte vücut bulmuştur. Sükûnetin olduğu yerde

düşünsel ve sanatsal üretim yavaşlar. Bizim poetik geçmişimizin son yüzyılda hareketlenmesinin temel sebebi budur.

4- Ahmet Hamdi Tanpınar şiirinin genel hususiyetleri nelerdir, şiirde gerçekleştirmek istediği nedir? Onun mümeyyiz vasfı şairliği mi, romancılığı mı?

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi'nde Abdülhak Hamid için "Zengin bir madene dönülür gibi Hâmid'e dönülecektir" diye yerinde bir tespiti vardır. Ben bu cümleyi bizzat Tanpınar için kullanmak istiyorum. "Zengin bir madene dönülür gibi Tanpınar'a dönülecektir". Nitekim dönüldü de... Fakat hangi Tanpınar'a? Tanpınar'ı herkes bir ucundan tuttu. Çoğu birbirinin tekrarı kitaplar yayımlandı. Kimi romancılığını kimi şairliğini kimi de estetik kimliğini öne çıkardı. Bu çalışmaların çoğu objektif değerlendirmelerden uzaktır. Celladına âşık olan mahkûm gibi bir akademisyen hayran olduğu yazar ya da şair hakkında sağlıklı bir değerlendirme yapamaz. Sevgisi, hayranlığı tarafsızlığının önüne geçer. Bu da sağlıklı yargılara yol açar. Tanpınar ne yazık ki şu son otuz yılda bu bağlamda talan edilmiş bir yazardır. Ben onun zannedildiği gibi güçlü bir şair olmadığını, kendini şair olmaya zorladığını bunu da başaramadığını Zamana Düşen Çılgılık adlı kitabımda ortaya koydum. Yahya Kemal'le Tanpınar arasındaki (edebi) baba, (edebi) oğul ilişkisini tanıklarıyla ifade ettim. Vardığımız sonuç Tanpınar'ın kendisini şair olmaya zorladığıdır. Bunu da rüya ve zaman olmak üzere iki estetik kategoride gerçekleştirmeye çalıştı.

Bu cehd ve gayret şaşırtıcı biçimde tek bir şiir doğurdu. O da Zaman Kırıntıları'dır. Bergson'un zaman anlayışının şiire dönüşmüş bir biçimi; hepsi o kadar. Bunun dışında Tanpınar'ın şiirde dişe dokunur bir metninden söz edilemez. Geriye kalanlar nazımdır, onun tabiriyle 'ıskat-ı cenin'dir.

Tanpınar'ın romancılığı konusunda da tam bir karmaşa yaşanmaktadır. Onun en önemli romanı yine bir zaman sorunsalını işlediği Saatleri Ayarlama Enstitüsü'dür. Göklere çıkarılan Huzur romanı Yakup Kadri'nin Nur Baba romanının gelişmiş reproduksiyonundan başka bir şey değildir. Eski insanımız nasıl yaşardı sorunsalına cevap arayan Yahya Kemal sonunda, "pilav yiyerek ve mesnevi okuyarak" diye tespitini yapmıştı. Fakat bunları bilen şair ve yazarların eserlerinde pilav yiyen, mesnevi okuyan insanlardan bahis yoktur. Yani gerçek eski hayatımızdan ve insanlar bu metinlerde yoktur. Onların dünyası yoktur. Kurmaca bir eski hayat tasavvuru vardır. Bir bakıma günümüzde kimi şairleri pençesine alan bir tür Oryantalizmdir bu.

Yani Türk'ü, Şark'ı bir Batılının gözüyle görmek, algılamak, yorumlamak ve bunun romanını, şiirini yazmak. Bu da bir çelişki değil midir?

Bana göre Tanpınar'ın edebiyat tarihçiliği ürün verdiği bütün öteki türlerin önüne geçmiştir. Onun Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi ve onun devamı gibi okunabilecek makaleleriyle Tanpınar edebiyatımızda estetik edebiyat tarihçiliğimizin ilk ve son numunesini vermiştir. Her okunuşta yeni ufuklar vadeden bu çalışma uzun yıllar daha önemini koruyacaktır.

5- Romanları her dönemde okunan Cengiz Aytmatov'un başarısındaki sır nedir, verdiği eserlerin arka planı üzerine neler söylersiniz?

Aytmatov'un çok okunur olmasının birkaç nedeni vardır. Öncelikli olarak şunu belirtelim ki Cengiz Aytmatov'un Türkiye'de ve Dünya'da değişken bir okur kitlesi vardır. SSCB'nin egemenliğinde Bir Kırgız yazar olarak Dünya'da özellikle de Batı ve Demirperde ülkelerinde Marksist bir yazar olarak takdim edilmesindedir. Bunda Fransız Marksistlerinin etkisi büyük oldu. SSCB çok başarılı bir şekilde edebiyatı bir propaganda aracı olarak kullanmıştır. Aytmatov'un okur kitlesinin ilk halkasını işte bu Marksistler oluşturur. Doğal olarak bunu karşı görüştekilerin merak ve öğrenme içgüdüleri izledi. Zamanla onun eserlerindeki insanî öz fark edildi. Okuyucu Aytmatov'a farklı bir gözle bakmaya başladı. Her usta yazarın eserlerinde anlam katmanları vardır. İdeolojik baskıdan kurtulunca Aytmatov'un eserlerindeki SSCB ve Marksizm ambalajı ortadan kalktı. Aytmatov gerçek yerini buldu. Bizde durum bundan farklı olmamıştır. Başlangıçta Türk Marksistleri onu bir Marksist yazar olarak benimsemiş ve öyle tanıtmışlardır. Şüphesiz Aytmatov hayatının bir devresinde öyledir. Fakat özgürlüğün olmadığı, alternatif sunulmayan bir rejimden insanın, yazarın başka ne şansı olabilir. Bunun en iyi örneği rejim muhalifi olarak hayatlarını tamamlayan Mayakovsky, Pasternak, Nabokov, Soljenitsin gibi yazarlardır.

Cengiz Aytmatov'un Türkiye'de tanınması Marksistler eliyle oldu. Fakat onu gerçek konumuna oturtan çalışma tarafımdan yapılan Bozkırdaki Bilge adlı kitabımdır. Aytmatov'daki milli malzemenin harikulade bir biçimde kullanılması beni her zaman heyecanlandırmıştır. Bir masaldan, destandan, halk hikâyesinden hatta bir kültten yola çıkarak insanlığın evrensel buluşma noktasına varabilen yazar çok azdır.

Öte yandan yazarın hayatı trajedilerle doludur. Acının pişirdiği bir karakteri vardır. Babasız, korumasız büyümüştür. Halk düşmanının oğlu diye suçlanmış ve

ötekileştirilmiştir. Aytmatov bunu salt şahsi bir problem olarak değil bir insanlık sorunu olarak algılamış ve hürriyetin dünyada en kutsal şey olduğunu vurgulamıştır. İnsanla Tanrı arasında yine insanların ördüğü bir yığın sosyal, dinsel, ekonomik, kültürel barikatlar vardır. Aytmatov'un isyanı buradadır. Tanrı'nın düzenini değiştiren insanlara karşı elindeki kalemle karşı çıkmıştır.

Bir başka neden her çağın klasikleri vardır. Antik klasikler nasıl çağlar üstü insanlığın ortak hasletlerini anlatırsa her devrin de kendine göre mevcut şartlardan oluşan sıkıntılar vardır. Bu bağlamda ortak bir dil bulmak gerekmektedir. İşte insanı dönüştürmenin bir biçimi olan Mankurt kültü böyle bir sonuçtan ortaya çıktı.

Aytmatov'un bizim için değeri, Türk kültürünün bütün unsurlarıyla harmanlanarak edebiyat eserlerinde kendini göstermesi ilk kez onunla gerçekleşmiştir. Tarihi mirası hamasetten kurtarıp düşünsel ve estetik bir değer halinde sunmak onun kalemine nasip olmuştur.

Bu bağlamda ben Aytmatov'un taklit edilmesinden yanayım. Bizim destan, efsane, masal ve halk hikâyelerimizde bulup çıkaracağımız yüzlerce kült vardır. Destanları bu şekilde okumak yazarı konu arayışından kurtarır. Zira eğer destanlar milletlerin ansiklopedileri ise bir ülkenin yazarının, şairinin o ansiklopediyi karıştırmak kadar doğal ne olabilir. Tarihin ve geçmiş metinlerin değeri geçmiş anlamakta değil bugünü anlamakta yatar. Bugünü anlamak için tarihe ve edebi mirasa müracaat edilir. Hergün radyolarda okuna Ala Geyik türküsünün Kırgız varyantını Elveda Gülsarı romanının merkezine oturtan Aytmatov ondan Dünya çapında bir insani problemi ortaya çıkarmıştır: Tanrı'nın koyduğu düzeni bozmaya çalışmanın, aşırıya gitmenin cezasız kalamayacağı yargısıdır bu.

Aytmatov buna benzer bir yığın milli malzemeyi eserlerinde işlemiştir. Onun büyüklüğü ve ustalığı işte burada yatmaktadır.

6. Türk Dünyası edebiyatıyla da ilgileniyorsunuz. Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı adlı bütün Türk Dünyasının edebiyatlarını kapsayan ve 2012'de Bakü'de Türk Dünyasına Hizmet Ödülü almış bir eseriniz var. Buradan bakılınca Türk Dünyası edebiyatını nasıl görüyorsunuz? Bu alandaki çalışmalarınız ne durumda?

Sovyetler Birliği çökmeden önce Türkiye dışında yaşayan Türklerle kültürel ilişkilerimiz çok zayıf durumdaydı. Balkan Türkleriyle, Kerkük Türkmenleri, biraz da bir bakıma bizim uzantımız olduğu için Kıbrıs edebiyatı hakkında malumatımız vardı. Demirperde ülkelerindeki soydaşlarımızın durumundan ancak Türk

Marksistlerinin çalışmaları sayesinde, ya da Fransızca, İngilizce gibi ikinci dilden yapılan çevirilerle haberdar olabiliyorduk. SSCB dağıldıktan sonra Türkolojinin önüne büyük ve bakir bir alan açıldı. Biz de durumdan vazife çıkardık. Zaten çocukluktan beri Türk dünyasına karşı özel bir ilgin ve merakım vardı. Fakültede bitirme tezini Cengiz Aytmatov üzerine hazırlamıştım. Sonra bu çalışmayı geliştirerek Bozkırdaki Bilge: Cengiz Aytmatov adıyla yayımladım. İsmail Gaspıralı'nın ölümünden sonra Tercüman çalışanları tarafından yayımlanan İsmail Gaspıralı Albümü'nü kütüphanelerde bulup yeni yazıya çevirip yayımladım.

Fakat Türk dünyasının edebiyatını anlamak için bir iki yazarla yetinmek aldatici olacaktır. Bu yüzden bütün Türk dünyasını kuşatacak bir çalışmanın içine girdim. 24 Türk bağımsız devleti, muhtar cumhuriyeti ya da topluluğunun çağdaş edebiyatlarında öne çıkan yazar ve şairleri biraraya getirdim. İncelemeler, metin tahlilleri yaptım. Bu eser çok da ilgi gördü. Fakat üniversitelerde ve hele Türk Dili ve Edebiyatları bölümlerinde hâlâ Türk Dünyası edebiyatlarının okutulmaması, müfredatta yer almaması düşündürücüdür. Bizden evvel birkaç hocamız buna teşebbüs ettiler. Birkaç bölümün müfredatında bu ders okutuluyor. Kimilerinde ise seçmeli ders olarak var. Türkoloji bölümlerinde Türk Dünyası edebiyatlarının okutulması kadar doğal ne olabilir. Bunu aşmamız lazım. Müfredatta olmadığı için sonradan bu alanla uğraşacak öğretim üyesi yetişmiyor. Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde ise ağırlıklı olarak dil eğitimi yapılmaktadır. Hâlbuki kültürün taşıyıcısı metindir.

Bütün Türkiye Türklerinin edebiyatında olduğu gibi ülkemiz dışındaki Türklerin de çok zengin bir edebiyatları var. Dünyayla boy ölçüşebilecek yazarlarımız, şairlerimiz var. Üstelik bunların çoğu büyük bedel ödeyerek, hayatlarını vererek bu eserlerin altına imza atmışlardır. Bu bakımdan Türk Dünyası edebiyatı tarihi esasında bir trajediler tarihidir. Bunu iyi öğretmemiz gerekir.

Bu bağlamda dikkatimi çeken birkaç büyük yazar üzerinde araştırma ve inceleme yapma niyetindeyim. Vaktiyle Cengiz Aytmatov için yaptığımız çalışma büyük yankı bulmuştu. Bu eserimden hareketle birkaç akademisyen kitap boyutunda yayın yaptılar. Halbuki Türk Dünyasında keşfedilmeyi bekleyen yüzlerce yazar var. Dikkati onların üstüne çekmek gerekir. Çerçevesi çizilmiş, temel sorunsalları belirlenmiş ve tanıklıklarıyla ortaya konmuş eserlerin bir benzerini yapmak ya da onu sulandırarak 'ısıtma eser' ortaya koymanın kime ne yararı vardır.

Türk Dünyasının edebi metinleri aynı zamanda siyasal ve sosyal tarihin temel

malzemesi durumundadır. Bu bağlamda bu metinleri salt bir edebiyat ürünü olarak okumak doğru değildir. Türk edebiyatının hiçbir döneminde olmadığı kadar bu devirde edebiyat ürünleri tarihsel, sosyal ve siyasal içerikle vücut bulmuştur. Dikkatimizi bu yöne kaydırmalıyız. Aytmatov'un Türk dünyasında yaptığı ihtilali destekleyecek nice şair ve yazarlarımız vardır.

Öte yandan Türk Dünyası edebiyatlarının ilginç bir yanı daha var. Hakas, Altay, Karakalpak, Tuva gibi Türkiye coğrafyasına uzak Türk bölgelerinde bizim 1000, 1500 sene önceki edebiyatlarımızın bir benzeri var. Onların büyük bir kısma hâlâ destan, efsane devrinde. Büyük bir geçiş dönemini yaşıyorlar. Bizim 1000, 1500 yüz sene önceki edebiyatımızın bir benzerini ortaya koyuyorlar. Din değiştirme, kültürel parçalanma gibi sorunları eserlerinde görebiliyoruz. Bundan da yararlanmak gerekir.

Bu bağlamda artık siyasal sınırları kaldırıp tek bir Türk edebiyatından söz etmenin zamanı geldi geçiyor.

7- Modern şiirimizin Batı şiirinden –özellikle Fransız şiirinden- etkilendiği iddia edilir. "Albatros'un Gölgesi-Baudelaire'in Türk Şiirine Tesiri Üzerine Bir İnceleme" adlı eserinizi bu konuyu merkeze alıyor. Yenileşme devri şiirimizin Batı şiiri karşısındaki genel durumu nedir? İlham alan, hatırlatan, benzeyen veya aynı konuyu işleyen şiirler şeklinde bir değerlendirme yapılamaz mı? Şiirimizin son yıllardaki seyrini nasıl buluyorsunuz?

Modern şiirimizin Batı şiirinden etkilendiği tartışılmaz bir gerçektir. Bu konuda yapılan akademik çalışmalar bunun ispatıdır. Ben Doktora tezimi 1859-1901 yılları arasında yani Tanzimat ve Servet-i Fünun devrini de içine alan devrede Batı edebiyatından yapılan şiir tercüme üzerine hazırladım. Orada da tespit edildiği gibi Tanzimat'tan sonra oluşan yeni şiirimiz özellikle Fransız edebiyatından etkilenmiştir. Vaktiyle Fars şiirinden etkilenen şairlerimiz bu kez de Fransız şairlerinden etkilenerek Frankofon bir şiir vücuda getirmişlerdir. Üstelik bu etkilenme günümüzde de sürmektedir.

Bir edebiyatın bir başka edebiyattan, bir şairin bir başka şairden etkilenmesi doğaldır. Bu etkilenme edebiyatta "... gibi yazmak" dediğimiz biçimde olur. Musset gibi yazmak, Hugo gibi yazmak gibi... Bu tür etkilenmeler aynı zamanda bir şiir atölyesi durumundadır. Divan edebiyatındaki nazire geleneği de böyle bir ihtiyaçtan doğdu. Tahmisler, taşirler böyle vücut buldu. Fakat bu şiirin yalnızca bir evresidir. Şair bu aşamayı geçip kendi sesini, üslubunu bulamazsa o zaman hep taklit devresinde

kalır. Yazdığı şiirin özgün bir şiir olduğunu zanneder. Hâlbuki iyi bir şiir kulağına sahip bir okuyucu, akademisyen aslında o şiirin başkasına ait olduğunu anlamakta gecikmez. Bu bağlamda Tanzimat'tan günümüze kadar gelen şairlerimizin çoğunda bu 'emanet ses', 'iğreti ses' hep vardır. Bunun yalnız yabancı bir şairle bir Türk şairinin arasında olması da gerekmez. Aynı dilde yazan, aynı kültüre sahip şairlerimiz arasında da böyle bir ilişki vardır. İstiklal Marşı şairimiz Mehmet Akif'in şiirdeki sesi Namık Kemal'in sesidir. Bir başka deyişle Mehmet Akif şiirde Namık Kemal'e çok şey borçludur. Keza Türk edebiyatında hakkettiği yeri bulmamış şairlerden biri olan Faruk Nafiz'in Yahya Kemal'e ne kadar etki ettiği ortadadır. Nigâr Hanım-Musset, Recaizade Mahmut Ekrem-Lamartine, Yahya Kemal-Hugo, Mallarmé, Valéry, Verlaine, Baudelaire, Heredia, Vigny, Rimbaud; Cahit Külebi-Apollinaire, Can Yücel-Eluard vs. arasındaki ilişkileri bu dikkatle okumak gerekir.

İlham, taklit, esinlenme, benzeyen, hatırlatan gibi kavramlar bir başkasına ait olan metni yağmalamayı meşrulaştırmamalıdır. Büyük şairler başkalarınınkine benzemeyen şiirler yazdıkları için 'büyük'türler. Bütün taklitler asıllarını yaşatır sözünü unutmamak gerekir. Buna bugünlerde 'metinlerarasılık' diye bir de kılıf bulunmuştur. Metinlerarasılık bir edebiyat metni ile ondan hareketle yazılan ya da ona göndermede bulunan bir yöntem değildir. Edebiyat kuramları kitabımda da yazdığım gibi metinlerarasılık Yusuf suresinden Yusuf u Züleyha mesnevisi yazmaktır. Yani bir sureden bir mesnevi çıkarmaktır. Bir resimden bir şiir çıkarmak, bir savaştan bir roman çıkarmak gibi. Yoksa metinlerarasılık bir başkası tarafından yazılmış bir metni şöyle ya da böyle yağmalamak değildir.

Türk edebiyatının bu konudaki talihsizliği Milli Edebiyat akımı ve Yeni Lisan hareketiyle başlayan o büyük kırılmayı sürdürememiş olmasıdır. Kendisinden büyük şeyler beklenen Necip Fazıl şiirini anlamsız bir mistisizm içinde boğdu ve Türkiye'nin beklediği şiiri yazamadı. Yahya Kemal ise adeta başka bir yüzyılın şairi gibi konuştu, yazdı. Şiirindeki ideolojik doz fazla kaçmamış olsaydı Nâzım Hikmet, Türk edebiyatının aradığı şair olabilirdi. Ve belki de bütün siyasal ve ideolojik kimliğine rağmen bu dönemde beklenen tek şiiri o yazdı, denebilir. Bu bakımdan ben bir milli romantik olarak Faruk Nafiz'in karşısına bir milli realist olarak Nâzım Hikmet'i koymak istiyorum. Şaşırtıcı bir biçimde bu iki kavramı birleştiren şair Abdürrahim Karakoç olmuştur.

Şiirimizin son yıllardaki seyrine gelince...

Ziya Gökalp bir yazısında “şuur devrinde şiir susar” der. Çok yerinde bir tespit. Şu yirmi otuz yıldır ülkemiz bir akıl tutulması yaşamaktadır. Ve bu yüzden şiir susmuştur. Zira şiirin ortaya çıkabilmesi için yazanın da okuyanın da ortak bir şuur ve akıl etrafında birleşmesi gerekir. Bugünlerde bu durum mevcut değil. Belki birkaç on yıl daha bu böyle devam edecek. Zira aklın önünde propaganda dediğimiz karanlık bir tazyik vardır. Ülke bundan kurtulunca yeni şiir de doğacaktır. Bir şairin ortaya çıkabilmesi için şiire inanmış bir ‘edebî mümin’ olması gerekir. Şiirde münafık olan birinin, içi-dışı farklı, çıkar ilişkileri içinde soğulmuş birinin Türkiye’nin beklediği şiiri yazması mümkün değildir.

Türk edebiyatı buna gebe dir. Doğumun ne zaman olacağı meçhul.

Öte yandan bundan yirmi yıl evvel artık Türk edebiyatının roman devrine girdiğini söylemiştim. Kehanetim doğru çıktı. Şimdi bir başka kehanette daha bulunuyorum. Özellikle gelecek yirmi otuz yıl içinde kadınların başını çekeceği büyük romancılar, hikâyeciler çıkacaktır. Zira yaşanan kaotik zamanı en iyi anlatacak tür romandır. Şiir bir ilkeler sanatıdır. Roman ise ilkesizliklerin yansımasıdır. Şiir düzeni, roman karmaşayı sever. Bu bağlamda bugünün insanının hangisine yatkın olduğunu görmek edebi türlerin kaderi konusunda kehanette bulunmayı kolaylaştırmaktadır.

8- Maziden güç almayan bir sanat günü süslemeye yetmez ve yarının rüyasını göremez. Bu bağlamda Türk Edebiyatı Tarihi çalışmalarınız sizi nasıl bir yolculuğa, edebî takibe yönlendirdi?

Mazi kavramı belki de bizim kültürümüzde olduğu kadar insanımızın sırtına yapışmamıştır. Ben buna eldivenin deriye dönüşmesi, giyildiği elin derisinde erimesi diyorum. Her şeyimizi maziyle ölçer hale geldik. Hâlbuki mazi kendi zamanında yaşananların toplamıdır. Biz bu bağlamda bütün mutlu anlarımızın mazide olduğuna şartlanmışızdır. Hâlbuki mazi ile olan ilişkimizi mümkün olduğu kadar aza indirgemeliyiz. Atalarımız esaslı bir gelecek tasavvuru kurguladıkları için başarılı oldular. Mazinin bilgisine sahip olmalıyız, fakat orada takılıp kalmamalıyız. Bakınız; Ziya Gökalp’le Yahya Kemal arasında cereyan eden bir mazi-âti münakaşası vardır. Edebiyat tarihçilerinin hemen tamamı bu konuda Yahya Kemal’in tarafındadırlar. Hâlbuki doğruyu söyleyen Ziya Gökalp olmuştur. Yahya Kemal’in şiirlerinde bir tane bile gelecek tasavvuru göremezsiniz. Hemen daima mazi ile meşguldür. Hâlbuki

Türkiye yeni bir trende girmiştir. Onu sanatıyla destekleyecek, edebiyatta bir gelecek tasavvuru kurgulayacak sanatçılara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda Cumhuriyet devrinde Türk şiiri açık ya da gizli Cumhuriyet karşıtlığında gelişti. Kendini açık ya da örtülü bu şekilde konumlandırdı. Nedim, Baki, Fuzuli dururken onun üçüncü sınıf bir mukallidini okuyucu ne yapsın?

Bu açıdan bakıldığında bizim edebiyatımızın önündeki engellerden biri de adına yanlış olarak “gelenek” dedikleri saplantı olmuştur. Gelenek diyalektiğe bağlı bir kavramdır. Gelenek gelenekçi değildir; devrimcidir. Hâlbuki bizler işimize gelen yanını alıyoruz. Gelenek deyince şiir mirasımızı anlıyoruz. Bunun için Divan şiiri altı yedi yüz sene kabuğunu kıramadı. Doğduğu andan itibaren gelenek oldu. Diyalektik olamadı. Kendi karşıtını yaratarak orada yaşamaya çalışmadı. Bu yüzden kendini yenileyemedi.

Edebiyat tarihi çalışmalarında şunu gördüm ki geçmişe takılıp kalanlar sanatta doyurucu bir hamle yapamıyorlar. Geçmişin şiir hafızası hala beleklerimizde olduğu için okur gelenekten beslenen bir şiiri yeni zanneder. Hâlbuki edebi metin okurda bir ruh ihtilali yapmalıdır. O ana kadar karşılaşmadığı bir hazzı tatmalı, bir durum ya da olayı kavramalıdır. Mutlaka yeni bir şey söylemelidir. Bakınız Türk edebiyatının belki de sanatına göre şöhretinin kat kat üstüne çıkmış bir şairimiz vardır: Mehmet Emin Yurdakul. Sanat kudreti zayıf, üslubu dağınık, imgesi zayıf, kelime kadrosu dardır. Fakat Hamid’lerin, Fikret’lerin, Ekrem’lerin, Cenab’ların, Akif’lerin yaşadığı bir devirde yerinde ve zamanında öyle bir şey söyledi ki edebiyat tarihine geçti.

Herkesin sanatını belli hassasiyetler için sakındığı, kutsadığı bir devirde o;

Ben bir Türk’üm, dinim, cinsim uludur

Diyerek milli heyecanı ateşlemiştir. Onun başarısı sanatında değil, samimiyetinde ve sesindedir. Şair işte böyle bir gelecek kurgusuna sahip olmalıdır.

Halit Ziya bir yazısında “hayatın romanları değil romanların hayatı yaptığına” dikkati çekmişti. Buna göre edebiyat gelecek tasavvuru olan en etkili türlerden biridir. Zamanında çok tuhaf karşılanan Garip şiiri edebiyat tarihimizin önemli sayfalarından birini oluşturmaktadır.

Namık Kemal tam zamanında

Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk ü selametten

Çekildik izzet ü ikbal ile bâb-ı hükümetten

Diyerek artık dalkavuk insan tipinin değil, meydan okuyan, ikbale minnet etmeyen, devrimci yeni insan tipini müjdeliyordu.

Bu bağlamda zengin bir gelecek elbette ki mühimdir ve değerlidir. Fakat sanatçı geçmişin güçlü eserleriyle iğdiş edilmemelidir. Edebi putlar yaratmanın edebiyata bir yararı yoktur.

9- Edebiyat kuramları konusunda yetkin bir kişisiniz. Hazırladığınız Edebiyat Kuramları adlı kitabınız Türkiye’de şimdiye kadar yayımlanmış en geniş kapsamlı bir çalışma durumunda. Sizi edebiyat kuramlarına yönelten düşünce ne olmuştur? Türk edebiyatının kuramsal geçmişi hakkında neler söylersiniz?

Türk edebiyatı metin bakımından dünyanın en zengin edebiyatıdır. Destan varlığımız bunun en büyük ispatıdır. Dünyanın hiçbir milletinde bu kadar çok ve bu kadar büyük destanlar yoktur. Tarihsel seyir içinde Türk edebiyatı her devirde güçlü eserler ortaya koymuştur. Fakat hayat felsefesi hareket ve eylem olan bir millette oturup düşünme ve murakabeye dalma faaliyeti disiplinli bir geleneğe dönüşmemiştir. Türklerin felsefesi, hayata ve dünyaya karşı nazariyesi eylem boyutunda saklıdır. Bu bağlamda bir Türk felsefesi aranacaksa metinlerden çok eylemlerde aranmalıdır.

Bununla birlikte sanat ve edebiyat kuramları açısından Türk edebiyatı bereketli bir mirastır. Fakat onda Batı’da olduğu gibi eklektik ve diyalektik bir süreç aramak boşunadır. Türk şair ve yazarlarının kuramsal bilinçleri aynı zamanda ortaya koydukları metinlerin içinde gizlidir. Yıllarca üzerinde çalıştığım edebiyat kuramları adlı kitabımı hazırlarken beni şaşkırtan nice olaya tanık oldum. Batı’da filozofların ciltler dolusu eserlerle anlattıklarını bizim şairlerimiz birkaç dizeyle özetlemişlerdir. Örneğin; Duygusal Etki Kuramını Âşık Veysel;

Güzelliğin on par’etmez

Bu bendeki aşk olmazsa

Diyerek güzelliğin bakılan nesnede değil de ona bakan öznedede olduğunu iki dizede vermiştir. Kuram yok ama kuramın uygulaması var. Bu bence daha önemlidir. Bu bağlamda edebiyat kuramlarına örnek metinler ararken hiç zorlanmadım. Zira bizim şairlerimiz metinle kuramı birlikte işlemişlerdir. Doğal olarak buna dikkat etmek gerekir. Bu da kuram terbiyesinden geçmektedir.

Öte yandan sanat felsefesinin bir kolu olan edebiyat kuramlarının bilinmesi edebiyat araştırmacılar kadar okurlara da büyük imkânlar sağlayacaktır. Bizim gibi

mücerred bir sanat fikrinde ısrar etmiş toplumlarda Soyutlama kuramı ilk elden bilinmesi gereken bir kuramdır. Batı soyuttan somuta giderek sanat felsefesini oluşturmuştur. Biz ise somuttan soyuta yükselerek eserlerimizi ortaya koymuşuz. Batı çizgisi Platon-Aristo-Marks dizgesinde ilerler. Bizde tam tersi bir seyir vardır. Camilerimizin ruhaniyeti, hat sanatı, musikiye ulûhiyet hemen daima somuttan soyuta yükselmenin sofististik görünümüdür.

Türk edebiyatının bir kuramsal geçmişi elbette vardır. Fakat bu yukarıda da söylediğim gibi disiplinli ve diyalektik bir süreç değildir. Bir bakıma tesadüflerin ve beklenmedik çıkışların sonucu gelişmiş bir kuramsal yapı vardır. Yunus Emre bunun burcunda oturmaktadır. Salt bu bakışla Yunus üzerinde bir inceleme yapmak niyetindeyim. Öte yandan Halk şiiri bu bağlamda zengin bir hazinedir. Bu metinlere kuramsal nazarla bakmak çok büyük zenginliklerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Benim Edebiyat Kuramları adlı kitabım salt edebiyat kuramlarını izah eden bir kurguya sahip değildir. Orada bütün dünyada yaygın edebiyat kuramlarının eleştirileri ve metinler üzerinde uygulamaları vardır. Artık yabancı edebiyatlardan kaynak göstererek eserlerimizi anlamak yerine kendi birikimimizden hareketle kendi sanat felsefemizi ortaya koymanın zamanı geldi de geçiyor bile. Bu bağlamda kendi kuramsal eserlerimizi yazmak zorundayız.

10. Bugünkü Türk edebiyatını nasıl görüyorsunuz? Edebi türlerin durumu nedir? Şiir neden yükselemiyor? Bir durgunluk devresine mi girdik. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

Bu sorunuza bir kısmını yukarıda cevapladım. Şimdi roman devrindeyiz. Edebiyat eserinin bir yaratıcısı, yapıcısı, bir metnin yani eserin kendisi bir de alıcısı vardır. Yazar-eser-okuyucu denilen sacayağın aynı dengede olduğunu söylemek mümkün değildir. Bir kere şair-yazar topluma karşı inandırıcılığını kaybetmiştir. Bizim ülkemizde yazarların, şairlerin samimiyetleri müesses nizamla olan çatışmalarıyla doğru orantılıdır. Bugün ise kalemini kiralayan, inanmadığı şeyleri yazan, inandıkları söylemekten çekinen, oportünist, eyyamcı, siyasal talana açık hatta hazır bir yazar profili ortaya çıktı. Aynı şey okuyucu için de geçerlidir. Bugünün okuru kendisini yoran değil eğlendiren naif eserlere iltifat ediyor. Onda bir ruh inkılabı yapacak, fikrini alt-üst edecek bir esere ihtiyaç duymuyor. Dolayısıyla özellikle şiirin bir durgunluk devresine girmesinin sebebini burada aramak gerekir. Safını değiştiren şair, lafını da değiştirir.

Bu bağlamda bir başka sebep artık günümüzde yazarlığın bir proje haline getirilmiş olmasıdır. Bugün kültür dünyamızda arz-ı endam eden şair ve yazarların büyük bir kısmı birer proje nesnesidir. Ya bir zihniyet tarafından korunup kollanmakta ya da kiralanmaktadır. Özgün yazar kavramı artık günümüzde mumla arayacağımız bir sanatçı tipidir.

Bugünkü edebiyatı piyasa şartları belirliyor. Edebiyatın bir ticari meta haline getirilmesi yazarı da ilkesiz ve gayesiz yapmaktadır. Zihinsel çatışma da buradan doğmaktadır. Yalancı şöhretler, zihniyet erozyonuna uğramış kibar muhit çocukları, entelektüel aşısı tutmamış orta malı kalemler bugünün edebiyatını kirleten unsurlardır. Öyle görünüyor ki bugünün toplumları şairlerin yoldaşlığına ihtiyaç duymuyorlar. Onları birer rezerv olarak kabul etmeyi ticari politikalarına daha uygun buluyorlar.

11. Her şair ve yazarın Türk Edebiyatının bir eksiğini tamamladığına inanıyorum. Bu tamamlama işi her nesil için bir gayret ve sebatın da ışığı, cazibe merkezi olacaktır. Geniş bir sahada çalışıyorsunuz, verimli bir kaleminiz var. Bu konudaki yayınlarınızdan bahseder misiniz? Önümüzdeki dönem içinde gerçekleştirmeyi düşündüğünüz çalışmalar nelerdir?

Bizdeki edebiyat tarihi çalışmalarını ne yazık ki istenilen düzeyde değildir. Bu vazife ne yazık ki birkaç çalışkan akademisyenin üzerine yıkılmış gibidir. Daha yakın tarihimizde ne kadar yazarımız ve eserimizin olduğunun dökümünü yapamamışız. Hâlbuki çağımızın imkânları çok geniştir. İşin içine girince akademisyenlerin tembelliğine hayıflanmamak elde değil.

Beni de çalışmaya iten nedenlerden biri de meslektaşlarımızın bu tembelliği ve aymazlığı olmuştur. Bu bağlamda Türk Dünyasından tutun da Mukayeseli edebiyat, roman, hikâye, şiir inceleme ve tahlillerine, bir edebiyat tarihinin temelini teşkil edecek ders kitaplarından, poetikalara, şair ve yazarlar üzerinde monografi ve antolojilere kadar 55 kitap yayımladım.

Son yıllarda edebiyatımızda unutulmuş ya da henüz fark edilmemiş yazar ve eserler üzerinde çalışıyorum. Bu bağlamda eserlerini yayına hazırladığım ve Salkımsöğüt Yayınları arasından çıkan Sadri Ertem külliyatı var. Bütün romanlarını ve toplu hikâyelerini bir araya getirip yayınladık. Sadri Ertem edebiyatımızda hakkettiği yeri almamış bir yazarımız. Toplumcu gerçekçi ilk romanı kaleme almış bir yazar. Çıkrıklar Durunca bu bağlamda adı anılması gereken önemli bir romandır. Öte

yandan Sadri Ertem'in Fikir ve Sanat adını taşıyan kuramsal yazılarını topladığı kitabı da edebiyatımızda özellikle roman konusunda önemli kuramsal çalışmalardan biridir. Bunun yanında hikâyeleri ve Yol Arkadaşları, Bir Varmış Bir Yokmuş, Düşkünler gibi romanları dikkate değer.

Sadri Ertem'in yanında Selanikli Fazlı Necip de dikkatimi çeken yazarlar arasındadır. Onun özellikle Külhani Edipler romanı Halit Ziya ve Yakup Kadri'nin romanlarından aşağıda değildir.

Bunun yanında poetika çözümlerim devam edecektir. Geçen yıl yayımladığım geniş hacimli Türk Romanı El Kitabı daha da genişleyecektir. Türk romanı hakkındaki ezberleri bozacak yeni araştırmalar içine girmiş bulunmaktayım. Tanzimat'tan başlayarak bugüne kadar gelen süreçte el değmemiş yazar ve özellikle romancılar üzerinde çalışıyorum. Roman okumaları yapıyorum. Yakın bir gelecekte Roman Tahlilleri adlı kapsamlı bir çalışmam daha yayımlanacağını umuyorum.

Öte yandan Türk Dünyası ile çalışmalarım bir başka koldan devam etmektedir. Mukayeseli edebiyat alanında yarım kalmış birkaç çalışmamı tamamlamayı düşünmekteyim. Birkaç önemli şairimiz hakkında bilinen ezberleri bozmak adına incelemeler yapmak niyetindeyim.

Kimi zaman planlanmamış bir konu önceden tasarlanmış dosyaların önüne geçebilmektedir.

Hepsi Allah'ın vereceği ömür, sağlık ve huzurla mümkün olabilecektir.

Bizim alanımızda her çalışma daha büyük ve kapsamlı esere hazırlık durumundadır. Bu bağlamda ancak çalışarak ve ürün vererek bir adım ileri gidebiliriz. Mükemmeliyetçilik bilimin düşmanıdır. Bir şeyin tekemmül etmesini beklemek onun kadük kalmasına yol açar. Bunun için birbirimizin açığını bulmak değil, eksikliğini tamamlamak bilimsel şiarımız olmalıdır. Hiçbir şey yapmayan adam hiç hata yapmaz! Bu bakımdan eski kitapların sonuna konan hata-sevap cetvellerini ben çok manidar bulurum.

12. Bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim. Yayın hayatınızın bereketli ve uzun ömürlü olmasını dilerim.

ÖZGEÇMİŞ

Prof. Dr. Ali İhsan Kolcu

1961 yılında Rize'de dünyaya geldi, ilk ve orta öğrenimini Rize ve Trabzon'da tamamladı. 1983 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1987 yılında buradan mezun oldu. Niğde ve Sivas'ta üç yıl edebiyat öğretmenliği yaptı.

Yüksek lisansını 1992 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Nazım Hikmet Polat'ın danışmanlığında tamamladı. 1993 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde açılan Araştırma Görevliliği sınavını kazandı. Prof. Dr. M. Orhan Okay'ın asistanı oldu. Onun yönetiminde Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Tanzimat ve Servet-i Fünun Devirlerinde Batı Edebiyatından Yapılan Şiir Tercümelere Üzerinde Bir İnceleme (1859-1901) adlı teziyle doktora öğrenimini tamamladı. 1995'te Yardımcı Doçent; 2003 yılında Doçent, 2009'da Profesör oldu. 2012 yılından beri Aksaray Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Bölüm Başkanı olarak çalışmaktadır.

Profesör Ali İhsan Kolcu evli ve üç çocuk babasıdır.

Ali İhsan Kolcu, Albatros'un Gölgesi (Baudelaire'in Türk Şiirine Tesiri Üzerine Bir İnceleme) kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği 2002 En İyi İnceleme Ödülü yanında 2008 yılında merkezi Bıkk'te bulunan Dünya Cengiz Aytmatov Akademisi tarafından Akademi Üyeliği'ne seçilmiş ve Cengiz Aytmatov üzerine yaptığı (Bozkırdaki Bilge Cengiz Aytmatov, Cengiz Aytmatov Üzerine Yazılar) bilimsel çalışmalarından dolayı Akademi Berati ile ödüllendirilmiştir.

Profesör Ali İhsan Kolcu ayrıca Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı adlı kitabıyla TÜRKSAV (Türk Dünyası Sanatçılar ve Yazarlar Vakfı) tarafından 2011 yılında Bakü'de Türk Dünyasına Hizmet Ödülü ile ödüllendirilmiştir.

Türk edebiyatının çeşitli konularında yayımlanmış çok sayıda makalesi ve kitabı mevcuttur.

Yayımlanmış kitapları şunlardır:

1. Milli Romantizm Açısından Cengiz Aytmatov
2. Tanzimat Edebiyatı I,
3. Tanzimat Edebiyatı II
4. Türkçe'de Batı Şiiri
5. Alphonse de Lamartine, Tercümelere ve Tesiri

6. Alfred de Musset, Tercümeleri ve Tesiri
7. Tercüme Şiirler Antolojisi
8. İsmail Gaspıralı Albümü
9. Türk Şiirinde Yokluk Fikri Âkif Paşa'nın Adem Kasidesi
10. Zamana Düşen Çığlık (Tanpınar'ın Şiirinin Epistemolojik Temelleri)
11. Albatros'un Gölgesi (Baudelaire'in Türk Şiirine Tesiri Üzerine Bir İnceleme)
12. Bozkırdaki Bilge: Cengiz Aytmatov
13. Çağdaş Türk Dünyası Edebiyatı
14. Batı Edebiyatı
15. Yusuf Atılgan'ın Roman Dünyası
16. Cengiz Aytmatov Üzerine Yazılar
17. Öykü Sanatı
18. Servet-i Fünûn Edebiyatı,
19. Türk Öykü Dağarcığı, c.
20. Türk Öykü Dağarcığı, c. II
21. Millî Edebiyat I Şiir
22. Millî Edebiyat II Nesir
23. Cumhuriyet Edebiyatı I Şiir
24. Cumhuriyet Edebiyatı II Hikâye ve Roman
25. Edebiyat Kuramları (Tanım-Tahlil-Tenkit)
26. Elem Çiçekleri (Charles Baudelaire'den çeviri)
27. Modern Türk Şiiri, Şiir Tahlilleri I
28. Modern Türk Şiiri Antolojisi
29. Ziya Paşa'nın Poetikası
30. Namık Kemal'in Poetikası
31. Recaizade Mahmut Ekrem'in Poetikası
32. Abdülhak Hamid'in Poetikası
33. Ahmet Haşim'in Poetikası
34. Yahya Kemal'in Poetikası
35. Nâzım Hikmet'in Poetikası
36. Necip Fazıl'ın Poetikası
37. Salâh Birsel'in Poetikası
38. Orhan Veli'nin Poetikası

39. Tanpınar'ın Poetikası
40. Asaf Halet'in Poetikası
41. Turgut Uyar'ın Poetikası
42. Edip Cansever'in Poetikası
43. Behçet Necatigil'in Poetikası
44. İsmet Özel'in Poetikası
45. Oktay Rifat'ın Poetikası
46. Cemal Süreya'nın Poetikası
47. Sezai Karakoç'un Poetikası
48. İlhan Berk'in Poetikası
49. Türk Romanı El Kitabı
50. Nazım'ın Son Şarkısı Saman Sarısı
51. Ahmet Haşim Bütün Şiirleri (yayına hazırlayan)
52. Sadri Ertem, Toplu Öyküler (yayına hazırlayan)
53. Mehmet Nafi, Türk'ün Romanı (çeviriyazı) yayımlanma aşamasında.

Profesör Ali İhsan Kolcu'nun ayrıca Aşkın Rengi Kırmızıdır (2. Bs. Salkımsöğüt yay. Erz. 2006) adlı yayımlanmış şiir kitabı vardır.

Sis

İsmail ÖZMEL

Sis altında her şehir, tahayyüle yer verir
Göz gözü görmez olur, Boğaziçi böyledir.

Vapurların düdüğü uyarır kayıkları
Bu ses ile uyarır boğazın balıkları.

Öyle akar ki zaman yılları duymaz insan
Bakar ki uzaktadır, Boğaz, köprü ve meydan.

Uzarlarda olsan da bizimledir hayalin
Bu hayal, bu musiki, servetidir her şehrin.

Ey sis! Cömert davrandın, yaşattın birkaç saat
İstanbul büyüyle nakışlanmış bir hayat.

Çatılarda kaç gündür sisin o hülyası var
Her şehrin hayalinde İstanbul sevdası var.

Kalede Bir Bayrak Vardı

-Göktürk Mehmet Oytun'a-

Mahir ADİBEŞ

Bir bayrak vardı surunda kalenin
Dalgaları esen gecelerin ardından
O zaman daha ben çok küçüktüm
Ona tâ uzaklardan el sallardım
Ayına sevdalıydım
Gönlümün gururuydun
Sen gecelerimin nuruydun

Öz yavrundu sıcağında sinesi terlemiş
Babamındı henüz ben doğmadan
Kop Dağ'nda şehit haberi gelmiş
Bir bayramda Gazi dedem anlattı
Düşündüm Ya Rab o günler ne günlermiş
Ateşle imtihan
Gönülleri yakttın
"Ulaşam" dedim çok çok ıraktın

Bir at binip ahırdan heybesini alıp terkine
Gadam gidiş o gidiş bir daha haber gelmemiş
geriye
Yer çatlamış gök yarılmış dağlar yıkılmış
Ama o surdaki bayrak inmemiş yere
Dalgalan
Bu gökler senin
Dalgalan sensin benim emelim

Bir bayrak dalgalanıyordu surunda kalenin
Bacıma dedim "İşte bu senin gelinliğin"
İlmek ilmek tel tel hürriyet işlenmiş

İliği ay
Yıldızı düğme
Sığmıyorsun gönüllere

Kına yakmış yiğitler düğün yapıldığı gece
Söz verdik "Bayrak inmez baş düşmeyince"
Sürmeli gelinler sevindi analar el salladı
Anam alnımdan öpüp fııldayınca inceden ince
Gülümsedim "Yine ne var ana" deyince
"Hani surda bir bayrak dalgalanıyordu ya"
dedi
"İşte o babanın kefeni bundan sonra
Gündüz sen bekleyeceksin şehitler gece"
Karanlık
Kar yağıyordu
Bilmem ki anam o gece neden ağlıyordu

Oturdum bir taşın üstüne baktım surlara
Sallanan bir el değil bin el uzandı bana
Açtım heybeyi saçtım ortaya
Kızıma hilâlden bir taç oğluma yıldız taktım
Onlar babamdan emanetti
Ayı-yıldızı onlara bıraktım
Yol senin
Yordam senin
Gezindiğin vatan senin
Yattığın toprak sarıldığın bayrak senin

Soma'ya Ağıt

Muhsin İlyas SUBAŞI

Soma bugün acının dumanıyla örtülü,
Ağladım umudunu kaybeden insanlara.
Ne zaman kalkacaktır burda ölümün tülü,
Ne zaman sarılacak bu ürkütücü yara?
Ekmek için yoksula kader mi çaresizlik,
Nedir bu coğrafyada o büyülü sessizlik?

Bir melek sıcaklığı ellerini tutarken,
Hüznüyle uyumadım erken solan çiçeğin.
O sessiz çılgınlıkla gün gönlümde batarken,
Cennete çevrilmiştir bilirim geleceğin.
Soma'da ocaklara üç yüz iki can düştü.
Yetmiş altı milyonun yüreğine kan düştü.

Bırak işçim çizmeni, beyaz örtü kirlensin
Pirime çevirenler utansınlar acını.
Terin abidesini dikecek varsa, sensin,
Sen o dikkat dersiyle diktin irfan tacını.
Tebessüm yok yüzünde ocaktan sağ gelenin,

Sarsıldı yüreğimiz acısıyla ölenin.

Kredi borcun vardı, ittin başış elini,
O milli hasletinle dik durmasını bildin.
İşaret ettin ölen kardeşinin evini,
Sadece kaderinin karşısında eğildin!
Yıkar mı bu dersinle ruhunu karartanlar?
Bu onurlu duruştan alınacak çok ders var!

Dönüşü olmayacak bu son yolculuğunda;
"Oğlum hakkını helal et" diye not bıraktı.
Her kader bir destandır o kömür ocağında,
Ölüm kadar bu duyuş yüreğimizi yaktı.
Soma depremler kadar hüzne boğdu yurdumu,
Takdirine razıyız, 'kader' denilen bu mu?

Rüzgâra Tutulmuş Hayalin

Mehmet BAŞ

Bir rüzgâr olurum bazı zamanlar
Eserim türbesiz ölülerin üstünden
Güneşi yudum yudum içer akşamlar
Sararmış bir ot gibi titrer yıldızlar
Etrafımda türkü söyleyen kızlar dolaşır
İçimde akşamları al eden bir kırmızılık
Kavisler çizerek giderim tepelerin üstünden

Köylerden geçerim sonra şehirlerin yamacından
Dilime bir ok gibi saplanır gecenin mavisi
Şiirim kelimeler ülkesinde bir sürgündür
Yamalı bir bohça gibi sarılır köşelerinde
Kalbim solmuş bir çiçek gibi ölgündür

Sense bir düşün çarşısında gezersin
Hayalin taksitleri dökülür takvimlerden
Susar yeşil gözlerin gözyaşın konuşur
Yağmur ipince yağar ipince
Günler ağır bir sessizliğe bürünür
Rüzgârın ninnisiyle büyür başaklar
Şehrin ıslak kaldırımlarında yürürsün
Siyah saçlarında ipekten bir savrulmuş

Gökyüzü ağlar bir bir bulutlar gelir
Bir masal kitabından firar ederken
Geç kalmış bir mektuptur hayalin
Gözlerin sahipsiz bir denizdir

İç Ses

İsa YAR

Kendimde sakladım her mevsim seni
Dışında göremem, söyle, nedendir?
Seni ben bilirim, sen bildim beni
Değişmez ahvalim, böyle, nedendir?

Sesini arama, o bende, iç ses
Boğulur gidersen almasam nefes
Sen bana ben sana olmuşuz kafes
İç ve dış, ruh-beden, öyle, nedendir...

Vefalı Bir Dost, Nezih Bir İnsan Dr. Mujgan Cunbur

İsmail ÖZMEL

Akpınar'ın 51. sayısını takdim yazımda ortak anılara ihtiyacımız var demiştim. Kendi sözü bazen insana ilham olur mu? Düşünmeye başladım. Kafamda ne çok anı var ama onları niye yazmıyorum dedim. Derken Yahya Akengin dostumun "Bir Semaverlik Muhabbet" adlı kitabı; kitaplar arasında dolaşırken; elime geçti. 25.04.2011 günü imzalayarak gönderdiği kitabı bir özlemlerle okumaya başlıyorum.

Yahya Ahengin İLESAM Kurucu Başkanı ve sonra yenilenen seçimler ve göreve devam yılları. Bir görüşmemizde yeni yayınlanan Niğdeli Şair ve Yazarlar kitabımın birinci cildi vesilesiyle genel merkezde; Niğde'nin yetiştirdiği şair ve yazarlar hakkında bir konferans için davet ettiğinde, içimden ılık sular boşaldı. Bu daveti bekler gibi bir temel duygu ve bir kadir bilirlilik, bir vefa timsali davet beni mutlu etti.

1990'lı yıllar. Sohbet malzemesi bol, özetin özeti yapmalıyım derken ölçüyü biraz kaçırdığım şüphesine düştüm, Bunu Yahya Bey de hissetmiş olmalı ki, İsmail Bey vaktimiz uygun devam edebilirsin, diye beni teşvik ediyordu. Sözü bitirdik, bizi teşvik ve takdir eden sözler ve akşamın karanlığı da çökmüştü.

Avukat, radyo programcısı, kıymetli dost Süleyman Kazmaz, İsmail Bey'i ben evine bırakırım dedi, Herkes bir arkadaşı arabasına davet ediyordu. Asansörden indim, onu beklemekteyim. Başında fotör şapkalı birisi elinde deri çantası. Bu bizim Süleyman Bey olabilir mi diye bir soru bile aklıma gelmezken o, hadi İsmail Bey diye koluma girince anladım ki Süleyman Kazmaz dostumuz. Arabası ile eve kadar götürdü. Bir şapkanın insanı bu kadar değiştirdiğini ilk defa orada gördüm desem yeridir.

Yakında kaybettiğimiz kıymetli insan edebiyatın, inceliğin ve dostluğun simgesi bir insanla tanışmamız oldukça eskidir. 1964'de Türkiye Kütüphaneciler Derneğinin genel kurulu Niğde'de yapıldı. Ankara'daki Kütüphanecilerin en seçkinleri Niğde'yi teşrif etmişlerdi. Onların içinde kimler yoktu ki?... Dr. Müjgan Cunbur, Adnan Ötüken, Prof. Dr. Necmettin Sefercioğlu, Prof. Dr. Osman Ersoy. Hele Ersoy'un şair Basri Gocul'un Türk Milli Destanı Oğuzlama adlı eserinden ezbere okuduğu şiirler hatırlanmaya ve takdire şayan bir hadisedir.

Adnan Ötüken, dilimiz Türkçe üzerine 80-100 sayfa hacminde risaleler yayınlıyordu. Türkçenin meseleleri de konuşma konuları içindeydi. Üç gün Niğde'de

bir dostluk, fikir ve sohbet ziyafeti. Müjgan Cunbur'la tanışmamız böyle oldu. Sonra Seksenli yıllarda (1987) mutasavvıf şair Ahmet Kuddusi'yi anma sempozyumunda beraberdik. Konuşmacılar Dr. Müjgan Cunbur, M. Asım Köksal, İsmail Özmel, A. Vehbi Ecer.

1980'li yıllarda Kırşehir Esnaf Dernekleri Başkanı kıymetli dost Mustafa Güllü Bey her yıl davet eder ve biz de koşa koşa giderdik. Mujgan Hanımla her toplantıda beraberdik. O Ankara'dan gelir, Niğde'den beraberce Kırşehir'e Ahi Evran günleri için gider, iki, üç gün orada kültür meselelerimiz ve Ahi Evran ve muakiplerinin ticari hayatımıza, ahlakımıza ve esnaflığımıza, kazandırdığı zenginlikleri ve esnafın ve ticari hayatın güncel meseleleri konuşulurdu. Ahiliğin esnafımıza ve ticari hayatımıza kazandırdığı ahlaki ve mesleki birikimler, canlı tutulmaya çalışılırdı. Bu toplantıların bazılarında Ahmet Kabaklı hoca ve zamanın Kültür bakanlarının katıldığı da olurdu. Üç gün o kadar misafiri konaklama ve yeme içme gibi hizmetlerini karşılayan esnaf dernekleri Başkanı Mustafa Bey, mücadeleler sonunda Ahi Evran kutlamalarının Kültür Bakanlığı tarafından yapılmasını sağlamış ve kültür hayatımızın bir güzel geleneği böylece unutulmaktan kurtarılmıştır.

Milli Kütüphanede araştırmalarım sebebiyle her gidişimde ziyaret eder, araştırma konularında yardımını alırdım. Son ismen beraberliğimiz İlesam Onur ödülüne layık görüldüğümüz gündür(31 Mayıs 2013) ama o ödül törenine gelemedi. O artık evden çıkamıyordu. Telefonda bana bir avuç kaldım ama çalışmaya devam İsmail demişti.

Kıymetli arkadaşım Yavuz Bülent Bakiler'in unutulmaktan kurtardığı ve her seferinde bir dost yazısında yer alan şu anıyı buraya almadan yazıyı bitirmek muhakkak eksik olur.

Yağmur Tunalı Erciyes Dergisinin Ocak 2014 tarihli 433. sayısında Müjgan Cunbur'u şöyle tarif ediyor: "Onun kadar vatan ve millet sevgisi yüksek bir kimse nadir bulunurdu. İliklerine kadar Türktü. Milliyetine iman derecesinde bağlıydı. Memleket derdini duymada, vatan duygusunda ve bu vatanın insanlarını sevmeye fevkalade içliydi. Türk'ün asaletiyile süslenen ve yükselen bir insanlık duygusundaydı. Bütün çalışması, bir bakıma Türklüğü, düştüğü zayıf durumdan kurtarmak ve memleket çocuklarını kendi büyüklüğünün şuuruna vardırarak içindi. Bu konuda pek çok örnek yaşanmıştır. Bir örnek vermek isterim. Seçtiğim örnek, Yavuz Bülent Bakiler'e anlattığı, "Türkistan Türkistan" kitabına giren bir Afganistan hatırasıdır":

"UNESCO, 1967 yılında Afganistan'da bir Yazma Eserler Semineri düzenlemiştir. Dünyanın birçok ülkesinden gelen uzmanlar, başkent Kabil'de

toplanmışlardı. On gün süren seminere Türkiye adına ben (Müjgan Cunbur) katılmışım. Çalıştığımız binanın önünde, seminere katılan delegelerin mensup oldukları milletlerin bayrakları dalgalanıyordu.

Afganistan'da Türkistan'dan göçmen olarak gelmiş Özbek kardeşlerimiz var. Bayrağımızın gönderde dalgalanması, Özbekler arasında büyük bir heyecan doğurmuştu. Gruplar hâlinde geliyorlar ve bir denizi, efsanelerle yüklü bir dağ veya muhteşem bir manzarayı seyrederek, saatlerce bayrağımızı seyrediyorlardı.

Afganlı dostlarımız, beni Emanullah Han'ın yazlık köşküne yerleştirmişlerdi. Geceleri orda kalıyordum. Köşk dediğim de bizim iki katlı, eli yüzü düzgün Anadolu evlerine benziyordu. Köşk, Kabil'in 10 km kadar dışındaydı.

Bir sabah çok erken saatlerde bir kaval sesiyle uyandım. Dışarıda ince uzun, yanık bir kaval sesi vardı. Çağırın, yalvarın, hıçkırın bir kaval sesi. Heyecanla pencereye koştum. Gördüm ki karşımda bir kerpiç duvarın dibinde 70-75 yaşlarında bir dede, benim pencereme bakarak kaval çalıyor.

Dedenin bir Türk olduğunu görünce daha çok heyecanlandım. Afganistan'da bin Afanlı arasından bir Özbek Türkünü bir çırpıda bulup çıkarmanız o kadar kolaydır ki! Giyindim ve dışarı çıktım. Yaşlı Özbek'in yanına gittim. Kavalını duvara dayadı. Beni derin bir saygı ve sevgiyle selamladıktan sonra sordu:

- Bizim bayrağımızı Kabil'de dalgalandıran o kadın efendi sen misin?

- Benim baba!

dedim, sevimli Özbek'in yüreğine bir ateş parçası gibi düşen sözlerini ömrümün sonuna kadar unutmayaacağım:

"- O bayrak Türkiye'de dalgalandıkça, biz burada yetip bitmeyeceğiz! Gördüğün gibi ben bir çobanım ve Türküm! Sordum soruşturdum; burada kaldığımı öğrendim. Geldim ki, seni kaval sesiyle uyandırırım ve sana süt ikram edeyim."

Müjgan Cunbur, uzaklara dalarak devam etmişti:

"Orada bulunduğum günlerde, o yetmiş beşlik dede her sabah beni kaval çalarak uyandırdı ve bana her sabah koyunlarından sağıp getirdiği süttten ikram etti!" (A.g.d. s:27-28)

Onun nezih ve kıymet bilir, gösterişten uzak insanlığı ve birikimi herkeste bir hürmet duygusu uyandırmıştır. Onun mesai arkadaşları ve büyük eserlerin yayınlanmasına vesile olan kurullardaki çalışmaları edebiyatımız ve kültürümüz için birer hazine mesabesinde. Onu saygıyla ve rahmetle anıyorum.

Şiir Hayatımızın Neresinde Duruyor?

Mustafa ÖZÇELİK

Zengin bir şiir geçmişine sahip bir kültürün insanlarıyız. Doğumdan ölüme, hayatımızın her anını, aşkımızı, coşkumuzu, öfkemizi, hasretimizi, gurbetimizi, dahası hikmeti bile şiirle anlatan bir gelenekten geliyoruz. Şiir, bizde çocuğa ninni, askere marş, cemaate ilahi, düğünde türkü oldu. Mezar taşlarına kıtalar yazdık. Önemli olaylara şiirle tarih düşürdük.

Bu örnekleri uzatmak elbette mümkün. Ama biz, düne değil bugüne bakalım. Bugün şiir hayatımızın neresinde duruyor? Şiirin bir edebi metin olarak önceliklerimiz arasında bir yeri var mı? Şiirle, eskiden olduğu gibi gereğince ve yeterince hemhal olabiliyor muyuz? Çocuklarımıza şiir ezberletiyor muyuz? Hafızamıza nakşettiğimiz kaç mısra var? Daha da önemlisi şiirle kendini ifade eden güzellik, iyilik, hakikati kavrama, hikmeti keşfetme gibi sonuçlar bizde, hayatımızda karşılığını bulabiliyor mu?

Kişisel olarak bu sorulara olumlu cevap verebileceğimizi sanmıyorum. Bu olumsuzluk eleştirilirken elbette sadece okuru yargılamak doğru olmayacaktır. Şiir, şairle okur arasında bir tür anlaşma dili olduğuna göre bu olumsuzlukta şairlerin de payı olduğu muhakkaktır. Dahası asıl sorumluluk bence onlarındır. Onların şiire bizzat kendilerinin verdikleri önem ve değer, ortaya konulan ürünlerin estetik, bilgi ve hikmet noktasındaki düzeyi muhakkak tartışılmalıdır diye düşünüyorum.

Sancılı, şirazesini kaybetmiş, her türlü değişime açık ama bu değişim içinde değişmeyecek olan kadim değerlere yaslanarak bir şair kimliği edinmek ve buna göre şiirler yazmak çağının bence çok uzağındayız. Şiir konusunda da kültür ve medeniyetimizden doğru biçimde beslendiğimiz söylenemez. Hele inançların edebi faaliyetler konusunda sanatkârı şekillendiren ilkeleri günümüz edebiyatında gözetilmez oldu.

Bizim şiir geçmişimizde elbette çeşitlik vardır. Bir divan, bir halk, bir tekke şiiri ve sonraki dönemlerin akımları ortaya farklı örnekler çıkarmıştır. Ama; biçimsel özellikleri, içerikleri, duyuş tarzları arasındaki farklılık ne olursa olsun hepsinde de belirgin olan özellik, öncelikle bir şiir dili oluşturmak ve estetik kaygıları gözetmek olmuştur. Bu iki ilke, bir metni şeklen şiir yapmaya elbette yeter. Ama, bununla yetinilmemiş, milletin inanç, kültür ve medeniyet değerleri bu metinlere sindirilmiştir.

Biz, sonraki zamanlarda, özellikle kırılma dönemlerinde kadim değerlerimizden

kopmadan Tanpınar'ın ifadesiyle "Değişerek devam etmek, devam ederek değişmek" ve böylece kendimize ait bir şiir tutumu geliştirmek yerine kendimizi her rüzgâra açık tuttuk. Bu yüzden, bu tür hatalara düşmeden şiir binasını kuran istisnai bazı örneklerin dışında şiirimiz, "bizim" diyebileceğimiz özelliklere kavuşamadı. Tek değer olarak batıdan beslenenlerin şiirleri tercüme kokan, bize ait hiçbir renk ve kokunun yer almadığı şiirler oldu. Kendi inanç kaynaklarımızdan beslenenlerin çoğu; şiiri, bir düşüncenin açık söylemlili ve estetikten uzak sözcülüğüne soyundurdular. Oysa şiir dili ne kadar yalın söylenirse söylensin mecaza dayalıdır ve onda düşünce gülün kokusu mesabesindedir. Şiiri bir güle benzetecek olursak rengi, estetiği; kokusu, manayı ifade eder. Kokusuz bir çiçek ne ise manasız bir şiir de odur.

Genç kuşak ise, bilhassa 1980'den sonra köksüz, moral değerlerden yoksun, sadece estetiği önceleyen ama bu sahte güzellik yapısı içinde hiçliği, maneviyatsızlığı, müstehcenliği, bunalımı bir değermiş gibi sunan ve bugünkü insanın karmaşık halet-i ruhiyesinin oluşmasında tesirli olan bir şiire yöneldi. Şiir, tarihten; inanç değerlerinden, ana dilin zengin çağrışımlı kelime ve kavramlarından uzak metinlere dönüştü. Bu tür ilgi, kişileri ve kişilikleri de etkilediği için ortaya çağdaş hezeyanları inanç olarak benimsemiş, şuuraltının kirli birikimlerini şiir diye ortaya koyan, böylece psikologların ilgi alanına girebilecek şairler yetişti.

Geleneğin, kendi inanç ve medeniyet dünyamızın şiir mirasının sesini ve manasını taşımayan şiirlere toplumun ilgi göstermesi elbette beklenemezdi. Nitekim öyle oldu. Ortaya şiir diye konulan metinler, küçük bir azınlığın dışında ilgi görmedi. Halk, şair olarak yine Yunus Emre'yi bildi, Karacaoğlan'ı bildi. Dil engelinden dolayı yeterince yaklaşmasa da Fuzulî'nin, Şeyh Galib'in önemli şairler olduğunu gördü. Tanzimat sonrasında ise, Muallim Naci'den, Mehmet Akif'ten, Necip Fazıl'dan, Yahya Kemal'den, Ziya Osman Saba'dan, Sezai Karakoç'tan, Arif Nihat Asya'dan başka halk nezdinde şair katına kimler yükselebildi? Bunlar ve bunlara ekleyeceğimiz sayılı bazı başka isimlerin dışında şiir, insanla buluşamadı. Şiirle insanın arası açıldı.

Tek suçlu şairler değil elbet. İşin asıl sorumlusu onlar oldukları için tenkit oklarımızı öncelikle onlara çevirdik. Şairler, ortaya şiir adına olması gereken ürünleri ortaya çıkarmayınca bu durum, toplumu kutlu değerler yerine değersizliklerle biçimlendirmek isteyenlere gün doğdurdu. Hele, ortada televizyon gibi bir araç da olunca gerçek şiiri hayattan kovmak, insandan uzaklaştırmak çok kolaylaştı. Piyasaya gerçek şiir ihtiyacını unutturmak için bir tür arabesk şairler ve şiir okuyucuları sunuldu. Neredeyse, şarkıcı, manken, köşe yazarı, program yapımcısı olarak kim varsa şair(!) sıfatıyla arzı endam etti. Yani ortalığı sel aldı. Önüne neyi kattıysa alıp götürdü.

Şimdi durup, Tanzimat'tan beri yaptığımız gibi şiir ölüyor mu? Şairler neredeler? Şiir kitapları neden satmıyor? gibi bir anlamda abes sayılabilecek sorular etrafında tartışmanın ve birbirimizi suçlamanın manası yok. Bütün güzel sanatlar gibi has şiirin de ortaya çıkması bir iklim meselesidir. Hususi şartlar gerektirir. Milletlerin hayatında Tanpınar'ın ifadesiyle "kısır devirler", "velud devirler" kadar çoktur. Kısır bir devri yaşadığımız muhakkak... Öyleyse bu kısır döngüden kurtulmak, ortaya yeni Yunusların, Şeyh Galiplerin, Necip Fazılların çıkmasını sağlamak için öncelikle bir iklim oluşturmak zorundayız. Böyle bir oluşumun öncesinde ise iş, yine şiiri hayattan kovan, gazetelere, televizyonlara yahut devlete düşmemekte yine şairlere düşmektedir. Bizler, işin en başında hangi dünya görüşüne, hangi inanç, kültür ve medeniyet değerlerine bağlı olduğumuzun bir muhasebesini ardında da bu mensubiyetin gerektirdiği her şeyi yaparak şiir adına "velud bir devir" başlatabiliriz. Yeter ki, bu işin sorumluluğuna, bilgisine, bilincine sahip; gerekli olan çalışmaya, emeğe, sabra talip olalım.

Ortaya olması gereken iyi, güzel, nitelikli ürünler koyabilirsek, insanların bunlara çok fazla ilgisiz kalması düşünülemez. İnsanla şiirin buluşması er geç gerçekleşir. Şiir, aslında bir semboldür. Bu anlamda şiiri bulmak ve onunla buluşmak; gelişmiş ve mükemmelleşmiş her türlü yüksek insani değere, güzellik duygusuna sahip olmak demektir. Böyle bir insan yapısının kuracağı millet ve devlet yapısının ise arzu edilen yapı olacağı aşikârdır.

Aşkın, Özlemin Ve Hüznün Şiiri: Tabirsiz Rüyalara

Nizamettin YILDIZ

"Hüzün ıslak elbiseli bir çocuk gibi
Yağan karın altında öylece durur
Kimse ölümlerin üşütüğünü bilmez
Bunun için rüyalar hep tabirsizdir"

"Tabirsiz Rüyalara" genç şairlerimizden Mehmet Baş'ın şiir kitabı. Kün Yayınları arasında çıkan kitabın basım tarihi: 2012.

Şiirin, sanat ve edebiyatın zor günler geçirdiği bir zamanda yayınlanan her edebî eserin büyük bir anlamı ve değeri var. Bu açıdan "Tabirsiz Rüyalara" şiirimize yeni bir ses, yeni bir soluk getirecek nitelikte.

"Tabirsiz Rüyalara" kitabında yer alan şiirler üç bölüm altında toplanmış:

1. Atlaslar: Bu bölümdeki şiirler adına uygun olarak sanki duygu ve düşüncelerimizdeki farklı coğrafi bölgeleri dile getiriyor ve bir okyanus gibi derinliğe sahip.

2. Adressiz Sancılar: Özlemler, kaygılar, yaşanan acılar yoğunlukta.

3. Hakkın Nefesleri: Dini içerikli şiirler yer alıyor. Özellikle Allah ve Peygamber sevgisi çarpıcı mısralarla anlatılıyor. Peygamberimiz için yazılan naat şiirinde şair şöyle sesleniyor:

"Sen bitmeyen hazine sen tükenmez nursun
Sen nübüvvet güneşi kalpte sonsuz sürürsun"

Şiirlerde birçok konu işlenmiş olmakla birlikte aşk, özlem ve hüznün biraz daha ön planda olduğunu söyleyebiliriz.

"Sabrın kıldan ince kılıçtan keskin sıratından geçtim

Bulutların ardından parlayan güneş gibi sevdim seni" dizelerinde olduğu gibi veya

"Ey hüznümün darağacında asılan gök kubbe
Ne gezer durursun ateşin atmayan nabzında"

Hayat...Bizi nokta nokta yeni bir güne sürükleyen harita gibi. Yaptığımız

yanlılarla, neşelendiğimiz ve hüznlendiğimiz zamanlarla eksilen bizi geometriyle hareket ettiren bir denklem. Bir yaprak kıvılda, sıralanır düşüncelerimiz. Bir yıldırım sesi başladı mı, gözlerimiz kalır gökyüzünde... Paslanmaya yüz tutmuş anıları hatırlarız. Çünkü her işlem yeşerir hayatın içinde; bölme, çıkarma çarpma, toplama... Hepsi bizi yaşamın ayrıntısına savurur. Bir de bakın şairimizin "Dört İşlemin Şiiri" adlı şiirine:

"Ne cebirdir ne de geometri
Dört bilinmeyenli bir denklemdir hayat
Sayıların mahallesinde oturan
Yaşanan fakat sağlaması yapılamayan

Toplamasıdır bir kişi daha olmanın
Bölmesidir kendinden bir parçayı bırakıp gitmenin
Çarpmasıdır bir Şehla göze vurulmanın
Tüm sayıların bire döndüğü yerde
Parça parça olmasıdır belki de dağların"

Kitapta, perşembe pazarında poşet satan çocuk ve Niğde Kalesi gibi mahalli argümanların yanı sıra; İslam dünyasındaki dağınıklığın ve yaşanan acıların dile getirilerek evrensel boyutlara da ulaşıldığı görülüyor.

"Mezarsız ölülerin şehri Bağdat

Anlat başına gelenleri bir bir burada"

Geçmişimize, İslam Medeniyetine, Osmanlı'ya özlem farklı şiirlerde dile getirilmiş. "Osmanlı" başlıklı şiirde şu mısralar yer alıyor:

"Hep aklımın bir yerindesin hep aklımın bir yerinde

Ne yapсам ne etsem çıkmıyorsun bir türlü

Bazen Niğbolu önlerinde ağlıyor ağlıyorum

Bazen bir nehir olup akıyorum Tuna'dan"

Duygu ve düşüncelerimize tercüman olan şiirler toplamı "Tabirsiz Rüyalar" bize gelecek için de umut veriyor, şiirde.

Şair Mehmet Emin ARISOY'un Bir Şiiri: Niğde'ye Dönüş

Murat SOYAK

Niğde'ye dönüş vaktidir. Gurbet ilde geçen çileli günlerden, yıllardan sonra silaya dönüş vaktidir. Silaya dönen kişiyi neler beklemektedir? Mehmet Emin Arısoy "Silaya Dönüş" isimli şiirinde bu soruya cevaplar arar. Yaşadığı kayıpları dillendirir. Hayal kırıklığı ve hüznün işlenir.

"Niğde'm geldim sana özlem duyarak
Bağrımda kanayan gül bende bende
Küllenen ateşi sanki soyarak
Gönlüme attığım kül bende bende"

Silaya dönen kişi bir şaşkınlığı yaşar. Hayat çok şeyi alıp götürmüştür. Yakınları, komşuları, dostları şimdi uzaktadır. Kimisi rahmetli olmuş, kimisi mahalleyi terk edip başka yerlere göçmüştür. 'Bir varmış bir yokmuş' derdik ya masal değil, hakikat bu.

"Kapı kırık dökük, anahtar kayıp
Yıkık duvarlardan bir yol arayıp
Sanki yabancıyım olmuşsa ayıp
Gözlerim dopdolu sel bende bende"

Zaman hızla akıp giderken beraberinde birçok güzelliği de sürükler. Her doğan, ölüme büyür. Kayıplar, kayıplar... Hüznün kuşatır cümlemizi.

"Hüznün dolmuş evim, baba ocağı
Açılır mı daha ana kucağı?
Olmuşum gurbetin bir oyuncağı
Derdimi söylemez dil bende bende"

Hatıralar canlanır bir bir... Çocukluk günleri, gençlik günleri bir film gibi gözümüzün önünden akıp gider. Her köşede saklı bir anı vardır. Sönen bir ocağa şahit olan gözyaşları. Olup bitenler karşısında yanık bir ağıt söyler gibidir şair.

"Ata yurda çıra yakmak istedim
Hatıra selinde akmak istedim
Tozlu resimlere bakmak istedim
Anam, duvağından tül bende bende"

Artık hiçbir şey yerli yerinde değildir. Tel kopmuş ve ahenk bozulmuştur. Bir umut ile geldiği ata yurdunda umduklarını bulamaz şair. Bir hayal kırıklığı yaşamaktadır.

"Tandır yıkık yumuk, camlar kırılmış
O şen yuvamıza zulmet kurulmuş
Hatıralar sanki bana darılmış
Anam, gelinliğin tül bende bende"

Değişim bir sel gibi gelmiştir. Doğup büyüdüğü mekanda şimdi bir yabancı gibi dolaşmaktadır. Heyhat bütün sevdikleri burayı terk eylemiş. Issızlık, yalnızlık almış yürümüş. Kimse kimseyi görmüyor, duymuyor.

"Ölen kardeşimin çift kelep saçı
Öpüp koklamakla katlandı acı
Konu komşu olmuş bana yabancı
Çember çevirdiğim tel bende bende"

Annelerin gönüldeki yeri ayrıdır. Hep sevgiyle, hasretle anılır. Yitik çağın en kıymetli varlığı anne. Onlar tuttu elimizden. Onların kanatları altında hayatı tanıdık.

"Anam olsa her an yüze gülerdi
Beş vakitte hayır dua dilerdi
Gözlerimden akan yaş silerdi
Gözlerime akan yaş, sil bende bende"

'Fani dünya, yalan dünya' derdi büyüklerimiz. Öylesine bir laf derdik; umursamazdık. Halbuki o kelimelerde bir ömrün hesabı, çilesi saklı. Ömür ne çabuk geçti değil mi? Daha dün gibiydi sokak arasında oynadığımız günler. Her başlangıcın bir sonu vardır. Ömür geçer de gün akşam olur. Ölüm ki en tesirli muallim.

“Ana, baba, kardeş acısı yakar
Ömür biter, yollar Derbent’e çıkar
Duygular bir yumak, boğazı tıkar
Yumağı çözmeyen el bende bende”

Sılaya dönen şair, gördükleri, yaşadıkları karşısında duygu yüklüdür. Hayatın anlamı üzerinde düşünür. Adeta kolu kanadı kırılmıştır. Muhasebe, içsorgu başlar derinden. Niçin varım, bu gidiş nereye? Ve kimse kaçamaz kendinden!

“Hayat cilvesidir, çekerim çile
Kötülükle asla gelmeyim dile
İçte keder varken gülmek nafile
Kırık kanat ile kol bende bende”

Yaşadığı derdi anlatma çabasında şair. Elem dolu bir yürek ile yazılmış şiir. Olup bitenler karşısında sessiz kalmak ağır bir yükür. Söylemek acıyı hafifletir. Dertler paylaşıldıkça azalır derler. Şiire sığınmanın bir anlamı da bu olsa gerek.

“Derdini dökmeyen Tanrı kuluyum
İçten elem, dıştan vuslat doluyum
Adı unutulmuş Fescioğlu’yum
İçli duygulara yol bende bende”

Söz hitama erer. Başlayan derin bir sessizliktir. Unutulur günler, nesnelere, isimler... Gökkubbede hoş bir seda kalır; bir güzellik kalır. Hayırlı evlat gibi hayırlı eser bırakana ne mutlu! Önemli olan da hayırla yad edilmek değil midir?

ÖYKÜ

Dalgalar Arasında

Osman AYTEKİN

Sıkıntılar arasında amaçsızca yürüyordu. Kabaran kirli dalgalara baktı. Bir an tiksinti duydu. Bakışlarını gökyüzüne çevirdi. Hava cam gibi parlıyor ikinci güneşi alnını yakıyordu. Alnının terini kolunun tersiyle sildi. Gömleğinin cebinden bir sigara çıkarıp yaktı. Can sıkıcı hava bir an önce dağılmalıydı. O da öyle yapmayı düşünüyordu.

Ayakkabılarını eline alarak yürüdü. Pantolonunun paçalarını sıvadı. Kıyıya vuran dalgalara doğru yürüyordu. Birkaç çocuk suları şapırdatarak yanından geçti. Bir adım kadar yakın az ötede sevgililer kol kola yürüyorlardı.

Kayalıklara yöneldi. Kumsalda bir süre daha yürüdü. İrili ufaklı kayaların ardından bağırılmalar geliyordu. Sesin geldiği yana kulak seğirtti. Bu bağırtiların önemsiz olduğunu düşünerek yürümesine devam etti. Sahile yakın yerlerde bir ağaç altı bulan kendilerini gölgeliğe atıyordu. Ağaçlı ağaçsız alanlarda piknik yapan küme küme insanlar göze çarpıyordu. Izgara ve şişlerin dumanları yakınlaştıkça et, balık ve köfte kokuları iştahını kabartıyor, adeta burnunun direğini kırıyordu. Tatile gelen veya hafta sonunu bu sahil şeridinde geçiren insanlar ne kadar da mutlu görünüyordu. Demek ki mutluluk böyle bir şeydi; gezmek, eğlenmek, yemek içmek, şarkılar terennüm etmek. En önemlisi de sevmek. Her şeyi. Doyasıya yaşamak hayatı...

Ayakkabısını giydi. Kayalıklara tırmandı. Etrafı iyice temaşa eyleyebileceği bir yere oturdu. Sıkıcı havanın kayboluşunu ciğerlerine çektiği temiz ve serin havayla hissetmeye başlamıştı. Bir serçe veya kırlangıç gibi yükseklerden etrafı seyretmek ne de güzeldi öyle.

Martılar, deniz kırlangıçları alçak uçuş yaptılar. Birer ikişer kumsala yaklaşan kayıklarda bir müddet sonra çoğalmaya başlamıştı. Balıkçılar ve kayık sefası yapanların bağırtilarını daha da yakından duyuluyordu. Kendini az da olsa mesut hissetmeliydi. Diline yarım yamalak bir türkü dolandı. Bu türkü bir müddet bozuk bir plak gibi çalmaya başladı.

“Gökyüzünde güvercinler uçurtman olsun yavrum
Dikensiz yollarda yürü sana inanıyorum
Gökkuşağı uzak değil, uzak değil bulutlar
Kalbin tarla, sevgin başak olsun umutlar
Aslan oğlum, güzel kızım...”

Sıkıntısı eksilmeden devam ediyordu. Ailesini, arkadaşlarını, yakın uzak tanıdıklarını düşündü. İnsanın bir seveni olmaz mı bazen olmuyordu işte. Önemsiz de olsa bir tartışma sonucu cinleri tepesine çıkmıştı. Arkadaşı Saffet'in söyledikleri geldi hatırına. Dostu, "Azizim sen de piyeyi deve yapıyorsun" demişti bir keresinde. İnsan denen bu meçhul varlık nasıl biriydi? Hakikaten anlamaz anlamak zordu bazen bu insanları. Bir kırgınlıkla; "Ne haliniz varsa görün" dercesine yazlığı bulunduğu Akdeniz kıyılarında almıştı soluğu.

Ayağa kalktı, aşağıya doğru kayalıkların arasından bir yol bularak inmeye başladı. Izgaralardan gelen dumanları tekrar hissetti. Mangalcıların bağırtıları devam ediyordu. Kıyıya vuran suların dalgalarına tekrar daldı. Sonra yine çıplak ayaklarla yürüdü. Parmaklarıyla kumsala yazılar yazdı. Büyük dalgalar bu yazıları bir anda yok ediyordu. O ise tekrar tekrar yazıyordu. Kendince bir meşgale bulmuş gibiydi.

Neden sonra kendine seslenenleri duydu. Tatil yapan gençler resim çekirme arzusu içindeydiler. Gençleri denizin masmavi sularıyla buluşturan fotoğraf makinesinin deklanşörüne dokundu. Şu gençlerinde isteğini yerine getirmişti ya artık yürümeye devam edebilirdi. Nitekim öyle yaptı. Azgın suların homurtuları arasında tekrar gezinmeye başlamıştı. Dalgalara bakarak yürüdü. İnsanoğlu bir şeye odaklandığında başka bir şeyi kaçırabilirdi. Ya azgın köpüren dalgaların sesine kulak verdiği için ya da mangal sefası yapanlardan uzaklaştığından olacak sessiz ve sakindi bu kez yürüdüğü yerler. Hayatın garip olduğunu düşündü bir an. Bir kez daha yalnızdı işte. Kafa dağıtmak için kalkıp da şu deniz kıyısına gelmek için üç saat yol tepmişti. Tebdili mekân ruhuna ferahlık verebilirdi. Ancak o huzuru henüz ruhunda duyamamıştı. Kıyıya doğru çarpan dalga sesleri ve arada bir süzülen ve yükselen kuşların seslerini duyuyordu sadece. Bu sessizlik huzur, huzur kadar da hüznün vermişti. Belki de, belkide değil muhakkak içine dokunmuştu bu sükûn. Geride bıraktığı hayaller, hatıralar, emekler, alın terleri, düşler beynini kemirmeye başlamıştı. Gözleri iraklara uzanmıştı.

Hayatın cıvıltıları yok muydu? Vardı elbet. Vardı ama her insan o cıvıltılar arasında olduğu halde kendini yalnız hissediyordu. O da hayatın sıkıcı yanıyla hemhal oluyordu. Sıkıntılardan kurtulmak için kafasını dağıtmak istese de...

Kumsaldan uzaklaştı. Önündeki bayırı tırmanıyordu. Asfalt yola yaklaşmıştı. Güneşin yakıcılığı devam ediyordu. Ağaçların arasından yola çıkmak üzereydi ki bağırtılar duydu. Seslerin geldiği tarafa yöneldi. Yüreğinde tuhaf bir heyecan duydu. Koşmaya başladı.

Al sana kaza!.. Allah korusun! Sen can sıkıntını gidermeye çalışırken insanlar ne acılar, ne sıkıntılar yaşıyor, bir bilebilse... Trafik kazası olmuştu. Kazanın olduğu yere geldi. Bilinçli bilinçsiz yaralılara yardım etmeye çalışan telaşlı insanların arasına daldı. Yaralılara baktı. Gençlerin birkaçının ellerinde ve kollarında hafif sıyrıklar vardı. Ve bu sıyrıklardan inceden inceye sızan kanlar. Rehber öğretmeni olduğu anlaşılan birinin durumu biraz daha ciddiydi anlaşılan. Kolundan sızan kanlar sıcakta erimiş ve siyah olmuş asfalta damlıyordu. Her nasıl olduysa yaralılara müdahale edenlerden biri soğukkanlı hareket etmeye başlamış çocukları teskin ediyordu. Bir yandan da yoldan geçen arabalara bakıyordu.

Yolu neredeyse ortalayarak gelen bir taksiye el kaldırdı. Ancak araç oldukça hızlı geliyordu. Araç önünde zıncı diye durmuştu. Taksinin ani duruşuna refleks göstermişti. Yaralılardan bir kaçını taksiye aldılar. Bu sırada ben de gönüllü olarak şoförün yanına bindim. Şoför bir yandan gaza basıyor bir yandan da meraklı bakışlarla olayı soruyordu. Gördüğüm pek bir şey yoktu aslında. Ne de olsa olay yerine sonradan gelmişim ama yine de son gördüklerimi yutkularak anlatmaya başladım. Bir süre yol aldıktan sonra şoföre durmasını söyledim. Zira aklım yararlılarda kalmıştı. Arka koltukta yararlılar varken rahat rahat yolumuza devam edemedik. Arkaya geçtim. Şoförde bana yardım etti. Hafif yaralı olan bir öğrenciyi kucağıma aldım. Yaralı artık kollarımın arasındaydı. Yaralılardan biri erkek diğeri kadın öğretmendi, sözünü ettiğim gibi biri de öğrenciydi. Erkek öğretmen sıcaktan, olayında verdiği heyecandan olmalı ki terlemişti. Gömleğinden birkaç düğme açtı. Fakat bayan öğretmen fena halde korkmuş benziyordu. Zira yüzünün rengi kaçmış kâğıt gibi kesilmişti. Dudakları titriyor ve öyle anlaşıyordu ki ağlamamak için kendini zor tutuyor, dişlerini dudaklarına geçiriyor gibi bir hal içindeydi. Kederler içindeki meslektaşları olan arkadaşıyla bayanı ferahlatmaya çalışıyordu.

Yolculuğumuzun kısa süreceğini kestirebiliyordum. Çünkü bulunduğumuz yer şehre yakın bir yerdi. Fakat şu kaza beni az da olsa etkilemişti. Onların acısını duymaya başlamıştım. Ufak tefek sıyrıklardan ziyade yaralıların acısı yüreğime oturmuştu. Müsterih olmalarını dileysem de o bakışlardaki üzüntüler yerleşmişti bir kez. Bu sırada kafamı allak bullak eden şoför konuşmaya başladı. Taksiciyi konuşmalarında bazen lüzumsuzluk yapan şoförler gibi görmeye başlamıştım. Yerli yersiz bir halde konuşuyordu işte:

- Arkadaş kazalar hiç eksik olmuyor.

Taksiciye baktım, yaralılar yanında; “Maalesef öyle. Biraz dikkat edilse ne olacak?.. Ah bu dikkatsizlik!” mi demeliydim. Fakat adam konuşmasını sürdürmekte kararlı gibi görünüyordu:

-Arkadaş, yılların şoförüyum bu muntıkada kazalar hiç eksik olmaz. Şu geride bıraktığımız burun var ya... Fakat buraya bir çözüm bulmadılar gitti.

“Neyse biz önümüze bakalım kardeş!” dedim. Bu sırada hastaneye de gelmiştik. Ardımızdan da öğrencileri taşıyan otobüsün de geldiğini gördük. Bu otobüsten birkaç öğretmen indi ve yanımıza geldiler. Yaralıları acile aldılar. Bu sırada sızlanmalar, yakınmalar ve ağlamaların ardı arkası kesilmiyordu.

Yüreğimde içinde sebebini bilmediğim sıkıntılar başlamıştı. Can sıkıntısına da şükretmek gerektiğini bir kez daha idrak ediyordum. Hayatta insanın başına gelmedik kalmaz derler. İnsan içinde bulunduğuyla yetinmesini bilmelidir. Demek daha da sıkıcı olaylara şahit olmak varmış. Allah’ım buna da şükür...

* * *

Asfalt yoldan ilerledim yine aşına olduğu yerlere doğru yürüyordum. Boylu boyunca büküle kıvrıla uzanan deniz kenarına doğru bakıyordum. Küçük çocuklar denize doğru koşuyorlardı. Bazı çocuklarda balık tutuyordu. Yolun diğer kenarında yer yer kayalıklar, maki ile kaplı alanlar, palmiye, kayısı ağaçları, akasyalar, çam ve zakkum ağaçları tabiatın görüntüsüne bir başka güzellik katıyordu. Gökyüzünde bulutlar kaybolmuş, Akdeniz’in yakıcı sıcaklığı insanı bunaltmaya yine de devam ediyordu. Denizin dalgaları da olmasa bu sıcak altında adım atmak herhalde kabil olmayacaktı. Şu insanoğlu ne kadar da gariptir. Az önceki kazadan eser kalmamış gibi çevredekiler. El âlem neşesine neşe katmaktaydılar adeta... Bir yanda mutluluk bir yanda acı ve keder! Hey Allah’ım...

Kaza öncesinde karşılaştığım şarkı söyleyen gence yaklaştım. Bu genç önce sigarasını çıkardı. Her nedense sonra da sigara içmekten vazgeçti. Fakat bu kez dilinde başka bir türkü vardı:

“Denizin dibinde Hatçem demirden evler...”

Gözleri, coştukça coşan ve kıyıları yalayan dalgalardaydı. Yarım yamalak dinlediğim bu türkü bana her şeyi unutturmuş gibiydi.

Hayat buydu galiba... Mutlu ve güler yüzlü olmasını bilmeliydi insan.

Sıkıntıların biri biter biri başlardı. Sonrasında sevinçlerle devam ederdi hayat. Bazen sevinç bazen üzüntü, öfke, efkâr... Evet, bezende efkâr üstüne efkâr.

Yol ayırımından saptım. Tarihi ve turistik bir yere gelmiştim. İhtişamıyla bir tapınak karşıda görünüyordu. Eski çağlardan kalma bir tapınak olmalıydı bu bina. Dört

beş üniversite öğrencisi kendi aralarında eğleniyorlardı. Hippilere benzer oldukça uzun saçları olan bir erkek keman çalıyor, yanındaki gençlerde avazları çıktığı kadar şarkı söylüyorlar, kısacası özgürlüklerinin tadını çıkarıyorlardı.

Başımdan geçenleri düşündüm. Gençleri göz ucuyla şöyle bir süzdüm. Başımı iki yana salladım; “Ah bu gençler... Hayat devam ediyor işte!” Bilet gişesine doğru yürüdüğümde yüreğimi hüznün kaplamıştı.

Bileti aldım ve turnikeye doğru ilerliyordum fakat adımlarım ağırlaşmıştı. İçimde pek kestiremediğim bir şeyler vardı. Kendimi pek iyi hissetmiyordum. Bunun sebebi bunaltıcı rutubetli sıcağın mı yoksa şu kazadan mı tam bilemiyordum. Geri döndüm kafeteryaya yöneldim. Gölgecik bir yere geçtim kuruldum. Soğuk bir maden suyu istedim. Sodayı ağır ağır yudumluyordum. Az ötede tam karşımda tapınak önündeki gençlerin şen şakrak sesleri ve melodiler kulağıma kadar geliyordu. Bu tapınağın karşısında pek geniş olmayan bir alan vardı. Bu alan otopark olarak kullanılıyordu. Sodayı yeni bitirmiştim ki hastanede gördüğüm öğrenci otobüsü parka girdi. Öğrenciler indileri bir kısmı bilet gişesine yönelmişti. Bir kaç da yakınımaya geldiler. Bana göz ucuyla selam verdiler. Dikkat ettim evet bu gençler hastaneye kaldırdığımız öğrenci ve öğretmenlerdi. Bayan öğretmen teşekkür etme inceliğini gösterdi. Bu sırada bu öğretmene dikkatli bakmadığımı o anda fark ettim. Zira bu hanım kızın çehresi bana pek de yabancı gelmedi. Hatırlamaya çalıştım, kendimi zorladım. Bu yüzü bir yerden tanıyordum olmalıydım ama nereden? Bir süre düşündüm. Bayanın gözlerine bu kez dikkatlice baktığımda, “Evet bu... Olabilir mi?” diyordum. Sandalyeyi ona doğru yaklaştırdım. Kazanın vermiş olduğu tanışıklıkla sordum:

-Öğrenciler yabancı ama siz galiba buralsınız...

Üzüntülü bakışlar içinde:

-Nereden anladınız?

-Sadece bir tahmin, dedim.

Genç bayan;

-Evet”, dedi ve ekledi; “arkadaşlar buraya bir gezi düzenlediler, ben de rehberlik yapıyordum. Tam sahil yoluna inecektik ki her nasıl olduysa bu kaza meydana geldi. Gerisini siz biliyorsunuz artık.

Üzüntülerimi bildiriyordum ki telefonu çaldı. Telefonunu açtı arayanın annesiydi. Bulunduğu yeri söyledi ve konuşmasını bitirdi. Pek fazla bir zaman geçmemişti ki lüks bir araba park yerine yanaştı. Araçtan iyi ve şık giyinişli iki bayan indi. Bize doğru yürüdüler. Bu sırada az önce telefon konuşması yapan genç bayan ayağa kalktı koşarak bu kadınlardan birine sarıldı. Öpüştüler, koklaştılar. Yakınımaya

geldiklerinde adeta donup kalmıştım. Ayağa kalktım. Kadın ellini uzattı ve heyecanla:

-Beni tanıdınız mı Sezai Bey?

-Nasıl tanımam... Fakat sizi burada görmek, doğrusu çok şaşırdım. Ne yalan söyleyeyim kırk yıl geçse sizi burada göreceğim aklıma gelmezdi. Ama kader işte!

Kadın kısa bir süre parlayan gözleriyle:

-Geçmişte sizin bizlere çok emeğiniz geçti. İyiliklerinizi nasıl unuturuz! Aygülle konuşuruz, bazen geçmişî yâd ederiz. İnanın sizi anmadan etmeyiz.

Yıllar önce Demet Hanımla aynı okulda görev yapmıştık. Kendisinin de sözünü ettiği gibi bu emekli olduğunu öğrendiğim bayana az yardımımız dokunmamıştı. Önemli olan küçük veya büyük iyiliklerin sözünü etmek değil tabi, ama anılar işte... Gelip sizi hiç ummadığınız bir anda buluverir ve geçmişî de canlandırır. Yıllar geçse de o mutluluğu ararsınız. Ama gelen gitmiştir artık. Belki de hayatınızdan çıkmıştır birçok kişi. Meydana gelen bu kaza bir kaderin tecellisi olsa da öğretmen hanımla yıllar sonra karşılaşmak hoş bir tesadüftü.

Bu sırada telefonu çaldı. "Ah, affedersiniz" dedi ve konuşmaya başladı. Telefonla konuşurken birkaç adım atarak masamızdan uzaklaştı. Konuşması bitince yanıma gelerek:

Sezai Bey var mı yapacağımız bir şey? Dedi.

Ellerimi yana açarak:

-Yok, dedim. Müsaade isteyerek kızını alarak aracına binip ortadan kayboldular. Doğrusunu söylemek gerekirse eski bir tanıdıkla karşılaşıldığında insan acı da olsa bir kahve içimi sohbet etmek istemez mi? Dünya telaşesi deyin ne dersenez deyin, ne yaparsanız yapın artık. Yeni eskiyor, kaçan kaybolup gidiyor. Ne yapacağımı bilmez bir haldeydim. Az önce aldığım bileti ziyarete gelen yabancı bir gence verdim. Nereye gideceğime karar vermeden yürüyordum. Kafam ise karma karıştı. Emekli öğretmen, kızı, diğer yaralılar ve öğrenciler zihnimde durmadan dönüyordu. Bu kısır döngüde denizin kabaran dalgaları ve o dalgaların çıkardığı efekt arasında bir anda öyle durdum. Dalgaların çıkardığı müthiş ses beynimde ne varsa alıp uzaklara götürebilecek miydi? Bunu henüz bilemiyordum. Bu esnada bir ses işitir gibi oldum. Arkama döndüm ama kimsecikler yoktu.

T[®] Tuğrul

*14, 18, 22 Ayar Bir Eşi Olmayan
Özel Tasarım Alyanslar
Kendi İmalatımız Olup,
TS 7000 Sertifikalı, Garanti Belgeli
ve Tuğrul Patentlidir.*

*Alyanslarımızda Swarovski
Taş Kullanılmaktadır.*

Merkez: İstasyon Cad. 13/F Niğde Tel: 0388 233 87 00
Çiftlik Şube: Çarşı Mah. Niğde Cad. No:9 Çiftlik Niğde Tel: 0388 411 28 55
www.tugrulkuyumculuk.com - bilgi@tugrulkuyumculuk.com

Tuğrul

*22 Ayar İşçiliksiz Bilezikler
Kendi İmalatımız Olup
TS 7000 Sertifikalı, Garanti Belgeli
ve Tuğrul Patentlidir.*

Merkez: İstasyon Cad. 13/F Niğde Tel: 0388 233 87 00
Çiftlik Şube: Çarşı Mah. Niğde Cad. No:9 Çiftlik Niğde Tel: 0388 411 28 55
www.tugrulkuyumculuk.com - bilgi@tugrulkuyumculuk.com

